

LASTEIAIA RIIKLIK ÕPPEKAVA

TÖÖVERSION

September 2019

Õppekavade arendus on alati ühistöö, milles osalevad mitme valdkonna asjatundjad. Praeguse tööversiooni koostamises osalesid Kristjan Port, Jüri Mäemat, Kristi Kiilu, Sulev Valdmaa, Anu Palu, Jaanus Põldmaa, Ingar Dubolazov, Erkki Piisang, Katrin Kalamees-Ruubel ja Urve Läänemets. Ülevaate lapse keelelisest arengust ning mängust kirjutas Tiiu Puik ja kõlbelisest kasvatuses Maie Tuulik.

Täname Anne Tikkot, Peep Leppikut, Kristen Lahtheina, Mati Kaalu, Merge Simmulit, Inga Mangust ja lapsevanemaid ning lasteaedade töötajaid nõuannete eest, samuti haridus- ja teadusministeeriumi üldhariduse osakonda, kelle materjalidega saime tutvuda.

Head lasteaiatöötajad, lapsevanemad ja haridushuvilised!

Palume teil tutvuda käesoleva materjaliga. Tegemist on koolieelse lasteasutuse uuendatud õppekava tööversiooniga, milles on lähtutud põhimõttest, et kõik lapsed on suutelised õppima, kuid teevad seda omas tempos ja erineval viisil. Kõik sõltub laste arengutasemest ning meie ühistest jõupingutustest neid õppimisel toetada.

Hea ja tulemuslik koostöö põhineb vastastikusel informeeritusel ja osalusel. Kutsume teid tähelepanelikult lugema, kuidas on valitud koolieelse lasteasutuse tegevuse eesmärgid ja õppesisu, kuidas kavandatud õppekeskkonnad ja eeldatavad teadmised-oskused, mis on vajalikud kooliminekuks.

Soovime ju kõik, et laste siirdumine kodust või lastehoiust lasteaeda ja sealt edasi kooli oleks võimalikult ladus, et laps tunneks end ka koolikeskkonnas turvaliselt ning hoituna. Küllap siis tekib koolirõõm ja rahulolu haridusteel edasiliikumisest. Nüüdsest peamegi vajalikuks ulatuslikumat koostööd kodu, lasteaia, kogukonna ja koolide vahel, kus lapsed esimesse klassi astuvad. Kui koos pingutame ning õpetame oma lapsed nii kodus kui lasteaias korralikult käituma, motiveeritult tegutsema ning kaaslastega sõbralikult ja heatahtlikult suhtlema, siis suudame ennetada nii mõnegi probleemi.

Loodan, et avaldate oma mõtteid, hinnanguid ja ettepanekuid saatesõna ja koolieelse lasteasutuse õppekava tööversiooni kohta 2019. aasta oktoobrikuu jooksul.

Tulemuslikule koostööle lootes
Mailis Reps,
haridus- ja teadusminister

Head lugejad!

Teie käes on lasteaia riikliku õppekava tööversioon, mis on loogiline jätk varasemale õppekavade arendustööle Eestis. Nagu igas teiseski riigis, uuendatakse ka meil õppekavasid umbes iga kümne aasta tagant ja see aeg ongi nüüd kätte jõudnud. Vahepeal on toimunud olulised muutused nii haridusnõudluses kui ka õppe- ja õpikeskkondades. Tehnoloogiaajastu puudutab meid kõiki ühel või teisel viisil ja seetõttu on otstarbekas alustada uuendustega algusest – lasteaia õppekavast. Lasteaiaharidus on elukestva õppe esimene aste ja eriti oluline laste suulise eneseväljenduse, kõlbelse ning sotsiaalse arengu seisukohalt.

Lapse arengut toetavad täiskasvanud, eelkõige lastevanemad ja lasteaiaõpetajad. Nemad tunnevad kõige paremini laste arenguperioode ja kasvatusvõimalusi. Lapsed vajavad häid eeskujusid ühiskonnas oluliste väärtuste ja hoiakute mõistmiseks ning omaksvõtuks. Eeskuju motiveerib ka hästi käituma ja oma võimetele vastavalt tegutsema.

Uuendatud õppekava tööversioon on aruteluks meile kõigile. Soovime ju, et meie lapsed saaksid hea hariduse lasteaiaast alates ning et neist kasvaksid informeeritud ja väärikad Eesti riigi kodanikud. Tarkus tulebki tasapisi, aga selle targa korralduse eest vastutame meie – täiskasvanud.

Kõik teie ettepanekud ja täiendused on teretulnud. Koos saame kujundada õppekava, mis on lapsesõbralik, põhineb teaduslikel alustel ning kujundab kodu, lasteaia ja kooli jaoks ühise info-ruumi. See võimaldabki lapsel jõuda koolivalmiduseni.

Kristi Vinter-Nemvalts,

haridus- ja teadusministeeriumi üldharidus-, keele- ja noortepoliitika asekancler

Sisukord

Saateks	7
Üldosa	9
Sisuvaldkondade kavad	13
Eesti keel ja kodulugu	13
Eesti keel riigikeelena	19
Matemaatika	24
Kehaline areng	27
Muusika	30
Kunst ja meisterdamine	33
Tööd ja tehnoloogia	36
Lapse kõne areng, selle etapid ja koolivalmiduse kujunemine	40
Mäng	42
Ühiste alusväärtuste loomine ja kõlbeline kasvatus	43
Lõpetuseks	44

SAATEKS

Eesti pedagoogikaklassik Hilda Taba on öelnud, et õppekava on õppimise plaan, mis on vajalik igasuguse õppimise korraldamiseks, olenemata õppija vanusest, õppimise eesmärgist või viisist. Seesama määratlus kehtib ka praegu. Õppekavad kui õppeasutuse (ka lasteaed) õppe- ja kasvatustegevuse alusdokumendid on pideva tähelepanu all, sest sellest sõltub ju kogu rahva haridus ning ühiskonna suutlikkus igas eluvaldkonnas – majandusest loodushoiu ja sotsiaalse turvalisuseni.

Õppekavad vajavad regulaarset uuendamist seoses pidevalt muutuva elukeskkonna ja haridusnõudlusega. Kehtiv, 2008. aastal koostatud „Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava” vajab aastal 2019 kaasajastamist, sest toimunud on arvestatavad muutused nii sotsiaalsetes, majanduslikes kui kultuurilistes keskkondades. Õppekava arendustööks on vaja olla kursis nii rahvusvahelise kui ka Eesti enda uue ning rakenduskõlbuliku haridusteabe ja pedagoogilise kogemusega. Sellest tuleb osata valida ja mõtestada just meie praegustele oludele ning vajadustele vastav ja rakenduseks sobiv.

Lastevanemad ja lasteaedade õpetajad vajavad laste arengu toetamiseks selgeid lähtealuseid ja ühiselt mõistetud ning tunnustatud kasvatuseesmärke. Need põhinevad Eesti ühiskonnas ja Euroopa kultuuris omaks võetud tõekspidamistel ning väärtushinnangutel. Traditsioonilised ja uued väärtused on stabiilsetes ühiskondades tasakaalus ja see lubab rakendada erinevate põlvkondade kogemust ning potentsiaali.

Haridusnõudlus ehk mida kool peaks õpetama ja millised teadmised-oskused on omandamist väärt, on pidevas muutumises vastavalt ühiskonna sotsiaalpoliitilisele arengule. Nii on muutunud haridusnõudlus näiteks erinevate keelte oskuse ja infotehnoloogia kasutusoskuse järele – ikka vastavalt sellele, milliseid teadmisi ja oskusi inimesed muutunud tingimustes vajavad. Praegused lahendust nõudvad probleemid on paljude laste ebapiisavad kõne-, keskendumis- ja käitumisoskused, emotsionaalne ohjeldamatus ja agressiivsus, pingutussutlikkuse langus ja tahtejõu puudumine, aga ka vähene liikumine ning ülekaal. Juba lasteaias tuleb lahendada käitumisprobleeme, ennetada kiusamist ning kaaslastega mitteamvestamist. Seetõttu on uue õppekava põhieesmärk hästi läbimõeldud tingimuste loomine laste tasakaalustatud vaimse ja füüsilise arengu toetamiseks.

Senisest täpsemalt tuleb määratleda alushariduse sisu, sest sellest tulenevalt kujundatakse õppe- ja kasvatustegevused lasteaias. Omandamiseks kavandatud õppesisu (teadmised, oskused ja väärtushinnangud) aitab lapsel mõista oma lähimat elukeskkonda, milleks on Eesti oma spetsiifilise keele, kultuuri, looduse ja sotsiaalsete suhetega. Haridusasutuste ja õppimise ülesanne on alati olnud järgmisele põlvkonnale selle vajaliku teadmise ja kogemuse edasiandmine, mida on vaja sotsialiseerumiseks oma perekonnas, kogukonnas ja ühiskonnas.

Sotsialiseerumine tähendab etapilist iseseisvumist ja isiksuseks kujunemist; see algab sotsialiseerimise ehk koduse kasvatusega, mis jätkub lasteaias ja koolis vastavalt lapse suutlikkusele mõista ja omandada uusi teadmisi tema lähima arengu tsoonis.

Õppekava rakenduseks on vaja, et nii õpetajad kui ka lastevanemad viibiksid jagatud inforuumis ja mõistaksid ühte moodi, mida ja miks on tarvis muuta laste parimaid arenguvõimalusi silmas pidades. Erinevalt varasemast esitatakse seekord uue haridusdokumendi tööversioon – lasteaias õppekava – koos sisulise selgitava materjaliga, et kirjeldada muutuste olemust ning põhjendada

nende vajalikkust. Uus dokument erineb ka selle poolest, et selles on esitatud õppesisu (õppe-teemad, põhimõisted, lõiming, õppekeskkondade kirjeldus) valdkondade kaupa – samuti koos selgitustega, miks just selline sisu ja sellises järjestuses on valitud. Õppe- ja kasvatustegevused lasteaias on otstarbekas kavandada igapäevaelust lähtuvalt. Nende abil luuakse laste jaoks võimalused jõuda soovitud arengutasemeni ehk koolivalmiduseni, et sujuvalt alustada õpinguid koolis. Vaid kodu ja lasteaia ühiste pingutustega saab kõnelda ühiseväärtuste omaksvõtust ja tulemuslikust koostööst. Senisest rohkem pööratakse tähelepanu tutvumisele kooliga, kus laps õpinguid alustab.

Järgnevalt esitatakse lühike ülevaade õppekava koostamise lähtealustest ja riikliku õppekava tööversioon: üldosa ning sisuvaldkondade kavad. Üldosas on lasteaia kui õppeasutuse ülesanded, õppe- ja kasvatustöö eesmärgid, õpikäsitus ja koolivalmiduseks vajalike üldoskuste kirjeldused. Õppesisu on esitatud valdkondade kaupa, kokku on valdkondi kuus. Igaühe juurde kuulub seletuskiri, mis aitab mõista, miks just selline õppesisu on valitud, kuidas see toetab lapse arengut ja millistes õppekeskkondades on otstarbekas tegevusi kavandada. Sisualdkondade järel on ülevaade lapse kõne arengust, mängust kui laste põhitegevusest koolieelses eas ning kõlblisest kasvatuses kui kodu ja lasteaia ühisest ülesandest.

RIIKLIKU ÕPPEKAVA KOOSTAMISE LÄHTEALUSED

Riikliku õppekava nagu ka selle rakenduskava koostamisel lasteaia kui organisatsiooni tasemel on õppekava teooria ja praktika seisukohalt vaja arvestada:

- ♦ lapse vaimse arengu perioode (arengupsühholoogiat), millel hakkavad põhinema õppe- ja kasvatustegevused lasteaias;
- ♦ lapse kehalist arengut, millest hakkavad lähtuma laste liikumistegevused ning laste kehalise suutlikkuse arendamine;
- ♦ Eesti kui elukeskkonna sotsiaalset, looduslikku ja kultuurikonteksti, mis võimaldab kujundada lastele sobivat hariduse sisu, mõistmaks oma kohta ja rolli neis keskkondades;
- ♦ valitud õppesisu tähenduslikkust ja jõukohasust lapse vanust arvestades;
- ♦ lasteaia õppesisu ja tegevuste sidusust esimese kooliastme õppesisu ja korraldusega, tagamaks koolivalmidust;
- ♦ õppe- ja kasvatustöö optimeerimise võimalusi õppesisu, õppeaja ja õppekeskkondade omavahelist vastavust arvestades;
- ♦ lastevanemate kaasamist ja koostöövõimalusi nendega, eeskätt ühiste väärtuste vahendamisel ning toetavate õppekeskkondade loomisel nii kodus kui ka lasteaias.

ÜLDOSA

1. peatükk

Üldsätted

Määrus kehtestatakse loodava alushariduse seaduse põhjal.

§ 1. Määruse reguleerimisala

- (1) Lasteaia riiklik õppekava (edaspidi *riiklik õppekava*) määrab kindlaks lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse alused, olenemata lasteasutuse õiguslikust seisundist. Määrus reguleerib 3–7aastaste laste õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu ja korralduse. Seosed praeguse põhikooli ja gümnaasiumi seaduse ja koolieelse lasteasutuse seadusega täpsustavad juristid.

Riiklik õppekava sätestab:

- ♦ lasteaia ülesanded haridussüsteemis,
- ♦ lasteaia missiooni ja alusväärtused,
- ♦ õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgi,
- ♦ õpikäsituse,
- ♦ kujundatavad üldoskused,
- ♦ õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad ja nende sisu,
- ♦ õppe- ja kasvatustegevuse korralduse põhimõtted,
- ♦ laste koolivalmiduse hindamise alused,
- ♦ koolivalmiduskaardi struktuuri ja rakenduse,
- ♦ koolieelse lasteasutuse õppekava struktuuri,
- ♦ õppekava rakenduse alguse.

§ 2. Lasteaia ülesanded

Lasteaia ülesanded on:

- ♦ tagada lastele turvaline kasvu- ja arengukeskkond lasteasutuses;
- ♦ võimaldada lastel saada õpikogemusi sotsialiseerumist toetavas keskkonnas, mis tagaks nende koolivalmiduse;
- ♦ teha regulaarset laste kehalise ja vaimse tervise ning arengu seiret (sh arenguestlused);
- ♦ märgata laste erinevat võimekust, toetada annet ning pakkuda õpiabi erivajadustega lastele;
- ♦ tutvustada lapsevanematele ja kogukonnale lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse sisu ning korraldust;
- ♦ nõustada lapsevanemaid nende laste õpet ja kasvatust käsitlevatel teemadel;
- ♦ korraldada vanema rühma lastele eakohast huvitegevust, ühitades lapsevanemate soove lasteaia õppekavas seatud eesmärkidega;
- ♦ teha koostööd kohaliku omavalitsuse, haridus-, sotsiaal- ja tervise valdkonna asutustega.

§3. Lasteaia missioon ja alusväärtused

Lasteaia missioon on võimaldada igal lapsel omandada kvaliteetne alusharidus, mis on väärtuspõhise elukestva õppe esimene aste; tuua esile parim igas lapses ning toetada koos koduga tema arengut vastavalt tema huvidele ja võimetele ning osutada vajaduse korral tuge. Koostöös kodu ja kohaliku kogukonnaga tagatakse lapse heaolu, turvalisus ja tema õiguste kaitse.

Lasteaias väärtustatakse:

- ◆ iga lapse võrdset õigust ja võimalust juurdepääsuks kvaliteetsele alusharidusele, mis lubab tal ladusalt alustada kooliteed;
- ◆ iga lapse eripära ning suutlikkust. Lähtutakse põhimõttest, et kõik lapsed on õpivõimelised, ent iga laps teeb seda erinevas tempos ja talle eriomasel viisil;
- ◆ tahte- ja identiteedikasvatust: veendumust eesti keele, kultuuri ja omariikluse väärtustes ning kestlikkuses, silmas pidades ka muu kultuuritaustaga laste eripära;
- ◆ iga lapse toetamist tema arengus kõlbeliseks, informeeritud ja vastutustundlikuks kodanikuks;
- ◆ tervislikku eluviisi ning kehalist arengut;
- ◆ lugupidavat, heatahtlikku ning viisakat käitumist vanemate, teiste täiskasvanute ja eakaaslastega ning sallivat suhtumist erinevustesse;
- ◆ „ausa mängu” põhimõtet kõikides tegevustes ja suhtlusolukordades;
- ◆ austavat, hoidvat ja säästlikku suhtumist loodus- kultuuri- ja sotsiaalsesse keskkonda.

§ 4. Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse eesmärk riiklikus õppekavas

Lasteaia eesmärk riiklikus õppekavas on toetada lapse arengut koolivalmiduseni jõudmiseks. Koolivalmidus seisneb omaksvõetud väärtushinnangutes, käitumisharjumustes, teadmistes ning oskustes, mis on sätestatud õppekavas. Koolivalmidus tagab sujuva ülemineku lasteaiast kooli ning on lähtealus kohanemiseks koolieluga: järgida kooli kodukorda ja üle minna mänguliselt põhitegevuselt suunatud ning regulaarsele õpitegevusele.

§5. Õpikäsitus

Õpikäsitus on põhimõtted ja lähtealused õppesisu valikuks ning õppe- ja kasvatustsiprotsessi korraldamiseks.

- ◆ Alusharidus on ühtlustatud üldhariduse ja ka elukestva õppe esimene osa, mille laps omandab lasteaias. Selle käigus kujuneb laps isiksuseks, õppides täiskasvanu eeskujul ja toel. Oluline on kodu ja lasteaia koostöö ühiste eesmärkide saavutamisel.
- ◆ Õppekava kujundatakse lapsele arenguliselt sobivaks, arvestades tema eripära – see eeldab diferentseeritud õpetust nii õppeaja kui ka õppesisu seisukohalt.
- ◆ Valitud õppesisu annab edasi ühiskonnas tunnustatud väärtusi, seda, mida täiskasvanud peavad lapse jaoks oluliseks ja õppimisväärsaks Eesti ja Euroopa sotsiaalset ja kultuurilist konteksti ning variõppekava, st igapäeva elu mõjureid arvestades.
- ◆ Õppesisu valik põhineb lapse vaimse ja kehalise arengu perioodide arvestamisel ning kodukesksusel – Eesti kui lapse elukeskkond. See lubab tal tundma õppida ja mõtestada eelkõige oma vahetut ümbruskonda. Lapse kehalisele arengule tuginevad tema liikumistegevused, füüsilise suutlikkuse arendamine ning tervisekasvatust.
- ◆ Õppesisu valik ning õppe- ja kasvatustsiprotsess korraldatakse, lähtudes hariduse dünaamika põhimõttest. See tähendab eesmärgiseade astmelist tõusu kõrgemal tasemel teadmiste- oskuste poole ja õppesisu järjestamist lihtsamalt keerulisemale. Kujunevate õpitulemuste (ulatuslikumad teadmised, vilumused, loovad probleemilahendused) arengu puhul väljendub see liikumises kõrgemate mõtlemisoskuste, suurema õpimotivatsiooni ning sooritus- suutlikkuse poole.
- ◆ Õppesisu on loogiliselt ja arusaadavalt järjestatud; teadmised, oskused, vilumused, suutlikkus, väärtushinnangud. Selle omandamiseks luuakse vajalikud tingimused: spetsiifilisi õppetegevusi toetavad keskkonnad, sealhulgas õpiabi nii lasteaias kui ka kodus.
- ◆ Laps kujundab oma maailmapilti eelkõige mängu kaudu õppides. Õpikogemuse moodustavad lisaks mängu kaudu omandatule formaalne õppimine (lasteaias), mitteformaalne (huvitegevused) ja informaalne (isiklik elukogemus) õppimine.

- ◆ Õppeprotsessi käsitatakse enamikul juhtudest neljaastmelisena: õppesisu teadvustamine, uurimine ja mõistmine, omandamine ja harjutamine, iseseisev rakendamine.
- ◆ Õppetegevused kujundatakse laste arengutaset arvestades, nende suutlikkust ja huve silmas pidades. Need peavad võimaldama lapsel õppesist aru saada, mõista õpitu tähendust oma igapäevaelus ja omandatud edaspidi ka uutes olukordades loovalt rakendada.
- ◆ Tunnustatakse lapse kordaläinud tegevusi ja saavutusi, et toetada tema enesehinnangut, iseseisvust ja tegutsemisjulgust.
- ◆ Lapse motiveerimisel, mängu ja õppimisse kaasamisel nagu ka teadmiste ja saadud kogemuse mõtestamisel ning oskuste harjutamisel on juhtiv roll õpetajal. Väärtushinnangute selgitamine ning omaksvõtt toimub kodu ja lasteasutuse koostöös. Koos kujundatakse ka kultuurse käitumise harjumused ning oskus täiskasvanute korraldusi mõista ja järgida, mis tagab eelkõige lapse turvalisuse.
- ◆ Lapse arengut iseloomustab tema suutlikkus õpitud iseseisvalt ja loovalt rakendada. Lapse arengut ja tervislikku seisundit hinnatakse kaks korda õppeaastas arenguevestlusel. Lapse koolivalmidusest ja tema arengust lasteaias käidud aja jooksul annab ülevaate koolivalmiduskaart, kuhu vajaduse korral märgitakse soovitus koolimineku pikenduseks ja/või õppevormi valikuks.

§6. Õppe- ja kasvatustegevuse sisuvaldkonnad

Õppe- ja kasvatustegevuseks valitud õppesisu toetab iga lapse vaimset ja kehalist arengut. Riikliku õppekava sisuvaldkonnad on valitud ja kujundatud meie ühiskonna kultuurilist ja sotsiaalset konteksti arvestavalt. Valitud õppesisu rakendamine lasteaias aitab igal lapsel jõuda tema individuaalsete üldoskuste omandamiseni.

Sisuvaldkonnad:

1. eesti keel ja kodulugu; eesti keel riigikeelena,
2. matemaatika,
3. kehaline areng,
4. muusika,
5. kunst ja meisterdamine,
6. tööd ja tehnoloogia.

§7. Üldoskused

Üldoskused on valdkondade-üleised ja eri liiki teadmistel põhinevad oskused. Neid kasutatakse õpioskustena kõikidel järgnevatel haridusastmetel kompetentsuste (pädevuste) kujundamiseks. Üldoskused toetavad lõimingut eri sisuvaldkondade vahel ja suurendavad lapse saavutussuutlikkust. Need omandatakse kodus ja lasteaias peamiselt mängude ja õppetegevuste kaudu erinevates ning võimalikult elulistes olukordades. Üldoskused loovad eeldused koolivalmiduseni jõudmiseks.

Üldoskused:

- ◆ vaatlusoskus: märkamine, tähelepanu koondamine, objekti tunnuste eristamine ja kirjeldamine, võrdlemine;
- ◆ kuulamisoskus: kuuldu eristamine, kuuldu mõistmine, asjakohane reageerimine;
- ◆ kõnelemisoskus: korrektne ja selge hääldus, eakohane sõnavara ja siduskõne, kirjeldamine, jutustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine, oskus tähele panna ja eristada oma emakeelest erinevaid keeli;
- ◆ mõtlemisoskus: erinevad mõtlemisvõtted ja suutlikkus mõista põhjus-tagajärg seoseid;
- ◆ oskus eristada, järjestada ja rühmitada esemeid, inimesi ning muid vaadeldavaid objekte lähtuvalt nende omadustest ning olulistest tunnustest;

- ◆ kujutava tegevuse oskused: joonistamine, maalimine, voolimine, meisterdamine jt loovtegevused;
- ◆ kehalised oskused: jämemotoorika (põhiliikumised), tasakaal, koordinatsioon, osavus; liikumise aktiivsus, vastupidavus, jäme- ja peenmotoorika oskused;
- ◆ oskus eristada, kirjeldada ja sihipäraselt ning säästlikult kasutada erinevaid materjale (puu, paber, kangas jne);
- ◆ oskus orienteeruda ruumis, õues (asukoha kirjeldamine) ning ajas;
- ◆ oskus iseseisvalt ja turvaliselt orienteeruda lähimas ümbritsevas keskkonnas, sealhulgas liikluses;
- ◆ oskus märgata ja kirjeldada muutusi oma elukeskkonnas ja looduses;
- ◆ oskus matkida helisid, meloodiat, rütmi, kõnet, liigutusi ja teisi tegevusi; oskus ja julgus kasutada oma häält kõnelemisel, laulmisel ja keskkondi, objekte ning protsesse iseloomustavate helide tekitamisel;
- ◆ oskus mängida: järgida reegleid, täiskasvanu juhiseid ja kokkuleppeid, kasutada loovalt oma teadmisi ja kogemusi, arvestada kaaslastega;
- ◆ oskus õppida: tunda huvi õpitava vastu, seada endale eesmärgid, mõelda iseseisvalt, tegutseda sihipäraselt, teha koostööd eakaaslaste ja täiskasvanuga; julgeda eksida ja vajaduse korral oma tegutsemist muuta;
- ◆ oskus sihipäraselt ja ohutult kasutada esmaseid töövahendeid mängus ja õppimises;
- ◆ oskus oma teadmisi uutes olukordades iseseisvalt ja loovalt rakendada;
- ◆ oskus kavandada ja keskendunult sooritada oma igapäevategevusi, olla kannatlik ülesande täitmisel ja tunda rõõmu soorituse üle; oskus oma tegevusi ja käitumist kirjeldada, põhjendada ja tagajärgi mõista;
- ◆ oskus tõlgendada täiskasvanuga koos meediasõnumite sisu, käsitseda tehnilisi vahendeid, nt telefoni;
- ◆ oskus olla ning tegutseda teiste seas: kontrollida oma emotsioone, käituda väärikalt ja tasakaalukalt, mõista oma kaaslaste ja inimsuhteid;
- ◆ oskus iseseisvalt toime tulla riietumise, söömise, hügieeni ja korra hoidmisega;
- ◆ oskus säästlikult kasutada vett, elektrit ja toitu;
- ◆ oskus olla ettevaatlik, tajuda võimalikke ohte ning paluda/kutsuda vajaduse korral abi;
- ◆ oskus mõista töö ja vastutuse vajalikkust elus, kirjeldada erinevaid tööhõive võimalusi;
- ◆ oskus mõista oma elukeskkonnas kehtivaid väärtusi, norme ja traditsioone;
- ◆ oskus erinevates olukordades märgata ja mõista õiget ja väärast, head ja halba;
- ◆ oskus märgata ja hoida enda ümber ilu, puhtust ja korda.

§ X Lasteaed koostab riikliku õppekava rakenduseks oma õppekava vastavalt lastele, kohalikele võimalustele ning eripärale. Lasteaia õppekava on üldjuhul tegevuskava nädalate kaupa, see järgib rahvakalendrit ja traditsioonilisi sündmusi aastas. Õppekavas on märgitud õppeteemad, põhimõisted, võimalikud seosed teemavaldkondade vahel, õppetegevused, kasutatavad õppekeskkonnad (füüsiline keskkond, põhiõppevara ja sotsiaalne keskkond), soovituslikud õppetegevused, sh mängud, ja tagasiside, mis näitab, kuidas lapsed on õpitu omandanud ja arenenud.

§ XX Lasteaia töökorraldus põhineb tavaliselt päevakaval (v.a suveperioodil), mis arvestab kehtivaid nõudeid lasteasutustele. Lasteaia päevakava ja õppekava kinnitab lasteaia juhataja kooskõlastatult lasteaia hoolekogu ja kohaliku omavalitsusega.

SISUVALDKONDADE KAVAD

EESTI KEEL JA KODULUGU

EESMÄRGID

- ◆ Kõne ehk suulise eneseväljenduse arendamine lapse sotsiaalse ja intellektuaalse arengu toetamiseks kõigis tema igapäevastes tegevustes: mängides ja õppides, käelises, liikumis- ja muusikategevustes, tavatoimingutes.
- ◆ Keeleliste oskuste arengu toetamine üldisest keelioskusest detailsema, keele eri komponentide otstarbe mõistmise ning keelevilumuse poole: õige hääldus, sobivad grammatilised vormid ja sõnavara, mitmekesine lauseehitus, siduskõne.
- ◆ Igapäevase suhtlusega toimetuleku arendamine erinevates olukordades (sh tähelepanelik ja keskendunud kuulamine ning vaatlemine) nii täiskasvanute kui ka eakaaslastega, suhtlemisjulguse ja -etiketi omandamine;
- ◆ Esmase meediakirjaoskuse kujundamine.
- ◆ Lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujundamine: häälimine, hääliku ja tähe seoste mõistmine.

PÕHITEEMAD JA MÕISTED

1. HÄÄLIKUÕPETUS

- ◆ Helid ja hääli. Tämbel, heli kõrgus, tugevus, vältus. Tähelepanuga kuulamine. Hääle teke. Hääli ja kõneaparaat. Erinevate häälikute sihipärane moodustamine ja selle jälgimine. Hääleharjutused ja -mängud. Tava- ja kõnehingamine. Hääle mõju kuulajale. Hääle teadlik kasutamine. Inimhääle unikaalsus.
- ◆ Häälikanalüüs. Häälikute olemasolu, arv, järjekord ja asukoht sõnas. Häälikute kuulmine sõnas.
- ◆ Häälimine. Emakeele häälikute valdamine. Selge häälduse harjutamine, ka vigursalmid ja -laused.

2. KÕNEARENENDUS

2.1. KUULAMINE

- ◆ Tähelepanelik ja keskendunud kuulamine. Kuuldu matkimine, mõistmine mälu säilitamise, taasesitamise ja kasutamisega.
- ◆ Jutustatud muinasjutu või muu teksti kuulamine lapse kõne, kujutlusvõime ja mõtlemise arendamiseks.
- ◆ Kuulamise harjutamine eri tüüpi olukordades: reaalsed kõneolukorrad, ekraanimeedia vahendusel. Vaikus ja müra. Kõneleja ja kuulaja. Kuulamine ja kõnejärje ootamine.
- ◆ Küsimisoskuse arendamine. Arutelud, mida ja kuidas küsida, kuidas sõnastada hinnanguid kuuldu kohta.

2.2. SÕNAVARAÕPETUS

- ◆ Sõnavara rikastamine mängu- või vestlusteemast lähtuvalt. Nimisõnad ja tegusõnad objektide ja tegevuste tähistamiseks. Omadus- määr- ja asesõnade tähendus ja kasutamine objekti, nähtust, inimest, tegelast iseloomustades.

- ◆ Sõna õige tähenduse tundmaõppimine, harjutamine, selle üle arutlemine; sõna kasutamine õiges tähenduses ja sobivas kontekstis: vaadeldavate objektide ja nende tunnuste nimetamine, kirjeldamine, võrdlemine.
- ◆ Sõna sama ja erineva tähenduse mõistmine, sünonüümid, antonüümid. Nende märkamine juttu või muud teksti kuulates. Sõnamängud.
- ◆ Eesti keele omasõnad, laen- ja võõrsõnad, murdesõnad.

2.3. VORMI- JA LAUSEÕPETUS

- ◆ Erinevate grammatiliste vormide moodustamine eeskju järgi, kuulnud teksti põhjal, iseseisvalt: omadussõnade võrdlusastmed, ainsuse ja mitmuse osastav kääne, asesõnad, kõneviisid. Jutustaja ja kuulaja suhted kõneolukorras.
- ◆ Lihtsamate ja keerukamate lausetüüpide kasutamine järelekkordamise ja küsimuste abil, iseseisvalt. Aja- ja ruumisuhete väljendamine, grammatiliste vormide ja sõnajärje muutmine lauses.

2.4. SUULINE ENESEVÄLJENDUS

- ◆ Selge ja korrektse kõneharjumuse kujundamine: hääliku õige moodustamine, selge diktsioon, õigete grammatiliste vormide kasutamine, õige lauseehitus, sobiv intonatsioon ja registri valik. Kõnekultuur igapäevases suhtluses. Etikett: tänamine, palumine, vabandamine.
- ◆ Ladusa eneseväljenduse arendamine: küsimuste esitamine ja neile vastamine, kirjeldamine, selgitamine, põhjendamine, emotsioonide väljendamine, fantaseerimine, kõneharjutused ja -mängud.
- ◆ Luuletuste päheõppimine ja esitamine.
- ◆ Rolli- ja loovmängud, enda ja eakaaslaste tegevuse plaanimine ja selle seletamine teistele.

Olulisemad mõisted. Heli, hää, häälik, häälimine. Kuulamine, kuulaja, kõneleja, kõnejärg. Sõna, tähendus, nimi, nimetus. Sõnaliigid: nimisõna, tegusõna, omadussõna, asesõna. Oma sõna, laensõna, võõrsõna, murdesõna. Küsimus, vastus, sõnajärg.

ETTELUGEMIS-, VESTLUS- JA JUTUSTAMISTEEMAD

- ◆ **Kodu ja pere.** a) Milline on minu kodu. Milline on minu pere. Kes seal elavad ja mida nad teevad. Kes veel kuulub meie peresse. Mina ja meie. b) Pere kombed ja tavad. Pere ühised tööd, tegemised ja käigud. Minu tööd kodus. c) Pühad ja tähtpäevad ning nende tähistamine. Sünnipäev. Emadepäev. Vanavanemate päev. d) Minu vanemate töö. Raha teenimine ja kulutamine. e) Minu ja meie pere sõbrad.
- ◆ **Kodu ja kodukoht.** a) Minu kodu lähim ümbrus. Naabruskond. Huvitavad majad ja kohad. Mängud sõpradega. b) Milliseid töid teevad inimesed minu kodukohas. c) Kuidas minu kodukohta sõidetakse. d) Minu kodukoha tublid ja tuntud inimesed.
- ◆ **Minu lasteaed.** a) Milline see on. Kes seal käivad. Kes seal töötavad ja mida nad teevad. b) Lasteaia asukoht ja lähiümbrus. Loodus. c) Mida me lasteaias teeme, kus me rühmaga käime. d) Lasteaia tähtsad päevad.
- ◆ **Liiklus ja ohutus.** a) Liikluseeskiri. b) Väikesed ja suured liikluses. c) Laste liiklusvahendid. Turvavarustus. d) Õueala ja tänav. e) Olen alati ettevaatlik. f) Autos ja bussis.
- ◆ **Üksi ja koos.** a) Sõbrad ja tuttavad. b) Oma ja võõras. c) Tüli ja leppimine. d) Rõõm ja mure. e) Sõpra tuntakse hädas.
- ◆ **Mäng ja õppimine.** a) Minu mänguasjad. Minu mängud. Millega mängisid minu vanemad ja vanavanemad. Nende mängud. b) Mida ma õpin kodus, lasteaias, õues, külas käies, matkal, reisil. c) Mida mina tahan õppida. d) Tee tööd töö ajal, aja juttu jutu ajal.

- ◆ **Tööd ja ametid.** a) Meile kõigile vajalikud ametid ja elukutsed (nt arst, õpetaja, politseinik, tuletõrjuja, kokk, pagar, müüja, juuksur, saatejuht, reporter, kunstnik, bussijuht, rongijuht). b) Millist tööd mina tahan teha. c) Töö kiidab tegijat. d) Iga töö tahab tegemist.
- ◆ **Toit ja lauakombed.** a) Kust me saame toitu. b) Mis kasvab põllul ja aias. c) Toiduained: kohalikud ja kaugelt. d) Sööme viisakalt.
- ◆ **Loodus ja loodushoid.** a) Inimene, taimed, loomad, linnud. Koduloomad ja metsaloomad. b) Looduse muutumine: ööpäev ja aastaring. c) Aastaajad. Rikas sügis. Talvised rõõmud. Kevade hääled ja värvid. d) Loodusnähtused: vihm, tuul, lumi, jää, pilved, udu, vikerkaar. e) Taevalaotus: Päike, Kuu, tähed. f) Aed, park, mets. Järv, jõgi, meri. g) Hooli ja hoia. Kuidas mina saan seda teha.
- ◆ **Tervis ja tervislik eluviis.** a) Tahan olla terve, liikuv ja osav. b) Kodused toitumistavad. Lemmiktoidud. Kuidas neid tehakse. c) Harrastused, vaba aja tegevused. d) Kodu korrashoid. e) Haigus ja hoolitsus.
- ◆ **Kodust kaugemale.** a) Sõpradele, sugulastele külla. b) Reisisid Eestimaal. c) Kus ma olen käinud. Kuhu tahaksin perega minna.
- ◆ **Rahvatarkus ja raamatutarkus.** a) Miks on rahvatarkust rahvale vaja. Miks on seda minule tarvis. b) Loodus aitab – taimedega tõve vastu. c) Raamatud meie kodus. Pildiraaamat. Juturaamat. Sõnaraamat. Minu raamat.
- ◆ **Rahvakalender.** a) Mardipäev ja kadripäev. b) Jõulud, uusaasta. c) Vastlad. d) Jaanipäev. e) Pööripäevad.
- ◆ **Eesti – minu kodumaa.** a) Kuidas sai Eesti endale lipu ja hüdni. b) Eesti kõige tähtsam seadus. c) Eesti ajaloost. Eesti kaunid paigad. Eesti kuulsad kohad ja inimesed. Eesti naabrid. d) Kuidas Eesti riiki juhitakse. e) Oma keel ja oma riik.
- ◆ **Inimene ja asjad.** a) Kui palju asju on meile tarvis. Kas kõigil on neid piisavalt. b) Mida teha tarbetute asjadega. c) Kui palju asjad maksavad. d) Väike ja suur. Vähem ja rohkem.
- ◆ **Inimene ja teave.** a) Meediavahendid ja meedia sisu. Raadio, televisioon. Arvuti, tahvelarvuti, mobiiltelefon. Raamat, ajaleht, ajakiri. Pilt, heli, tekstisõnumid. Uudis, reklaam, plakat. Internet. b) Tõene ja näiline. c) Privaatsus ja turvalisus. d) Kuidas teha intervjuud. Teeme ise filmi, video. e) Meedia meie kodus. Milliseid saateid vaatame.
- ◆ **Inimene ja keel.** a) Emakeel. Teised keeled. b) Keelenaabrid ja naaberkeeled. c) Miks on vajalik emakeelt hästi osata ja ilusasti kõnelda. d) Miks on vaja teisi keeli osata.
- ◆ **Inimene ja aeg.** a) Aeg. Mis oli ammu, mis on praegu, mis tuleb. b) Minu päevakava. c) Tööaeg ja puhkeaeg. d) Mis kell on? e) Inimese eluring – noored ja vanad. f) Aeg ei peatu kunagi. g) Aeg on kallis.
- ◆ **Algab koolitee.** a) Milline on minu tulevane kool. b) Mis on koolis teisiti. c) Mis on minu koolikotis. d) Ema ja isa koolijutud.

EELDATAVAD TULEMUSED

5aastane laps:

- ◆ oskab kasutada selge diktsiooniga igapäevakõnes õigesti kõiki/enamikku eesti keele häälikuid; ära tunda hääliku häälikute reas ja sõnas;
- ◆ suudab häälida täiskasvanu eeskujul, teab mõningaid tähti, kirjutab üksikuid sõnu;
- ◆ oskab kasutada eneseväljenduseks piisavalt igapäevaseid sõnu, sh tegusõnu õiges tähenduses; laadivahelduslikke sõnu, omadussõna võrdlusastmeid, umbisikulist tegumoodi enamasti õigesti;
- ◆ suudab tähelepanuga kuulata ettelugemist ja jutustamist, oskab esitada kuuldu kohta küsimusi;
- ◆ oskab vaadelda raamatuid ja pilte, mõelda piltidele allkirju, neid rühmitada ja nende põhjal jutustada;

- ♦ oskab kuulatud jutte ja jutustusi ümber jutustada abistavate küsimuste toel ja iseseisvalt, arvestada jutustamise ajal kuulaja(te)ga;
- ♦ suudab väljendada oma mõtteid selgelt ja arusaadavalt mitmesugustes suhtlusolukordades, kasutades eri tüüpi lauseid, sobivat sõnavara ja õiget intonatsiooni.

6–7aastane laps:

- ♦ oskab iseseisvalt hääldata kahesilbilisi sõnu, veerida ja kirja panna 1–2-silbilisi sõnu;
- ♦ oskab suhelda täiskasvanute ja eakaaslastega, jutustades oma kogemusest, kuulnud jutust, nähtud pildist või filmist;
- ♦ oskab arvestada suhtlusolukorda ja partnerit, kasutada olukorra kohaselt viisakusväljendeid, kuulata vestluspartnerit, esitada küsimusi; oskab vahetada rolle, põhjendada oma emotsioone, kujutada ette suhtlusolukordi (lastekirjanduse toel);
- ♦ oskab kõnes oma mõtete väljendamiseks kasutada keerukamaid liitlauseid, lauseid omavahel siduda, kasutada sidesõnu ja siduvaid sõnu õpetaja abil, iseseisvalt, sobivat intonatsiooni;
- ♦ teab ja kasutab eesti keele kui emakeele põhisõnavara õiges tähenduses;
- ♦ teab peast luuletusi, liisusalme, suudab esitada dialoogis oma osa;
- ♦ suudab kasutada dialoogilist (küsimuse kuulamine ja vastamine, vestlemine, arutlemine, teemas püsimine) ja monoloogilist kõnet (jutustamine, ümberjutustamine, oma jutustuse loomine);
- ♦ oskab guttseda täiskasvanu sõnalise ütluse järgi.

ÕPPEKESKKONNAD

Eesti keele ja koduloo õppekeskkond on kõikjal, kus laps koos täiskasvanu või eakaaslastega viibib. Lasteaias võib selleks olla rühma- või mõni muu ruum või kogu lasteaia territoorium. Väljaspool lasteaeda on õppekeskkonna valik ja kujundamine ning sealsete nähtuste ja objektide tutvustamine lastele õpetaja ülesanne, lähtuvalt mängu- või õppetegevuse eesmärgist, laste vanusest, rühma suuruselt ja teistest teguritest.

Laste mängu- ja õppetegevused on tulemuslikud professionaalse õpetaja ja abipersonali mõtestatud töö korral. Õppekeskkonna motiveeriva õhustiku kujundamisel on õpetaja isiksuseomadustel ning ametioskustel väga suur roll. Need innustavad lapsi ja kavandatud tegevused kulgevad positiivses meeleolus, mis üldjuhul viib soovitud tulemuseni. Erinevaid õppekeskkondi (sh õppekäigud) kavandades on oluline silmas pidada ka seda, et need pakuksid lastele võimalust kõneoskuste (kuulamine, vaatlemine, küsimine, vestlemine) arendamiseks: kohtumised eri vanuses ja erinevate elualade inimestega on sotsialiseerumisel väga olulised.

LÕIMINGU VÕIMALUSED

Eesti keel emakeelena on lõimitud kõikide ainevaldkondadega, sest kõne saadab lapse kõiki tegevusi.

SELETUSKIRI

Eesti keele kui emakeele koht lasteaia õppekavas on eriline: ta on mängimise, õppimise, suhtlemise ja mõtlemise vahend, samas lapse intellektuaalse ja sotsiaalse arengu toetaja. Tulemuslik keeleõpe on võimalik siis, kui lapse kuulmine on korras.

Eesti keele kui emakeele oskus, milles ühendatakse kuulamine, vaatlemine ja matkimine, on lapse tasakaalustatud arengu alus. See määrab, kuidas ta mõtleb, kuidas näeb maailma, kuidas tuleb toime iseendaga ning täiskasvanute ja eakaaslaste seas. Lasteaiaaeg on lapse keeleline areng väga kiire. Et seda arengut sihipäraselt ning mõtestatult suunata ja toetada, tuleb eelkõige tagada lapsele rikas ning korrastatud keelekeskkond. See tähendab, et vähemalt kodus ja lasteaias oleks tal võimalik kuulda ja kuulata ilusat ning õiget emakeelt. Avaliku ruumi ja meedia keelekasutus, mis keeleteaduse järgi peab küll lähtuma keelekasutuse heast tavast, on aga sedavõrd kirju, et laps sellest abi ning eeskujuta esialgu õiget valida ei suuda. Väärkeelendeid ning lohakat ja sobimatut kõnepruuki matkib laps aga sama kiiresti ning osavalt nagu õiget keeltki.

Lasteaia emakeeleõpetuse eesmärgid keskenduvad lapse suulise eneseväljenduse ja sotsialiseerumise arendamisele ning on seatud nii, et nende saavutamine võimaldaks lapsel oma mõtteid ja tundeid väljendada, mõista teda ümbritsevaid inimesi, hakkama saada igapäevatoimingutega ning oma arengule ning potentsiaalile vastavalt jõuda koolivalmiduseni, sh lugemis- ja kirjutamisvalmiduseni. Keeleõpetuse kaudu luuakse eelkoolieas alus ka keeletunnetuse kujunemiseks. Laps ei pruugi selles vanuses veel teadlikult tajuda paljusid keele võimalusi, ent ta kasutab eeskujude järgimise kaudu ja eneseväljenduse kogemuse suurenedes neid võimalusi siiski ja kogu aeg.

Õppesisu valik ja järjestamine peab lähtuma lapse arengust ning teadmistest- oskustest, mida peetakse Eestis kui lapse arengukeskkonnas väärtuslikuks ja oluliseks. Tähtis on silmas pidada järjepidevust, ainesisest dünaamikast ja lõiminguvõimalusi teiste teemavaldkondade, üldoskuste ning -eesmärkidega, et laps saaks arusaamisega ja tulemuslikult õppida. Iga sisuvaldkond peab arvestama, mida pakuvad teised valdkonnad, ja silmas pidama alushariduse ühist eesmärki – lapse igakülgse arengu toetamist ning tema koolivalmiduseni jõudmist. Sisualdkondade omavaheline lõiming võimaldab lapsel õppida erinevates õppekeskkondades ja n-ö erinevas, just selle valdkonna keeles. Nii suureneb lapse keeleosavus ja laieneb tema silmaring. Järk-järgult kujunev üha terviklikum arusaam endast ning oma elukeskkonnast on oluline lapse loomulikuks ja tasakaalustatud arenguks, temagi peab mõistma, kes ta on, kuhu ta kuulub ja milles osaleb.

Lähtumine õppeteemade valikul lapse lähimast ümbrusest võimaldab arvestada lapse vaimset arengut, toetada tema fantaasiat ja leidlikkust. Ka väärtushoiakute kujunemiseks ja kinnistumiseks on lapsel vaja õppida mõistma, mis toimub tema enda kodus ja kogukonnas: millest hoolitakse, mis on tähtis, millest räägitakse. Pere ja lähikondsete seas elades, neid kuulates ja jälgides ei hakka laps ju matkima mitte ainult keelt ja kõnelemisviisi, vaid ka hoiakuid, kombeid, emotsioone, käitumist ning suhtumisi. Pere argi- ja pidupäevad, elukorraldus ja suhted on alus lapse identiteedi kujunemisele ja sotsialiseerumisele.

Lapse jaoks on oluline, et tema igapäevane elukeskkond, milles toimuv saab aina tuttavamaks, pakuks ka jõukohast avastamist. See on siis jõukohane ka keeleliselt: kui inimesed, asjad, kohad ja toimingud on tuttavaks saanud, on laps võimeline neile nimesid andma ning neid kirjeldama, nende üle arutlema ja nende kohta küsima. Nii kujuneb valmisolek olemasolevale teadmisele uue lisamiseks, sest keskkond, milles toimuvast laps aru saab nii emotsionaalselt kui ka operatsioonalselt, loob turva- ja kaasatusetunde. Viimane omakorda laseb lapsel olla pingevabalt loomulik, st uudishimulik teadashahtja, maailmaavastaja.

Maailm, mida avastada, ei pea eelkoolieas olema piiritletud suur ning eklektiline – uue info üleküllus pole lapsele tema mälu ja tunnetusprotsesside arengut silmas pidades jõukohane, see muutub kiiresti müraks ning ei vii arusaamiseni, sest olulise ja ebaolulise, endale vajaliku ning tarbetu eristamise oskus kujuneb pikkamööda. Kõik uus, isegi kui seda pakutakse mõõdukalt, on

võib esmapilgul näida kutsuv ja ahvatlev. Kui aga ei anta lapsele piisavalt aega vaadelda, uurida, mõelda ja kaaluda pakutava omaksvõttu või tõrjumist, st kui laps ei saa keskenduda ning otsustada ja kas või üle küsida, on tulemus kesine: pealiskaudsed juhuvalikud, uue info lühiajaline talletamine ja kaotsimine, sest kiirustamine ei võimaldanud uut teadmist olemasolevaga siduda. Eelkirjeldatud tuleb kindlasti arvestada ka meediakasvatust kavandades. Meedia kohta õppimine on lapsele õpetaja toel jõukohane ka lasteaias: see aitab tal eakohasel moel mõista, mis on tõeline, mis aga fiktsioon; leida vajalikku infot ning selle üle arutleda.

Sisuvaldkonna „Eesti keel ja kodulugu” koostamise tingis eelkõige vajadus lõimida lasteaias eesti keele kui emakeele õpetus lapsele tuttava, aga selle kõrval ka tema silmaringi laiendava temaatikaga. Et ühendada olemasolevaid teadmisi- oskusi uutega, tuleb silmas pidada nendevahelist tasakaalu. Koolieelses eas on igasuguse eesmärgistatud tegevuse (mäng, õppimine) alus lapse huvi ning suutlikkus. Selle huvi hoidmiseks valitud ja üldõpetuslikust põhimõttest lähtuvad koduloo- teemad pakuvad rikkalikku ning mitmetasandilist ettelugemis-, jutustamis- ning arutlusmaterjali nii eesti keele õppimiseks kui ka suulise eneseväljendusoskuse arendamiseks kõigis teistes sisuvaldkondades. Õpetaja tark teema- ja tekstivalik muudab etteloetu või -jutustatu, arutelu või mängu lapsele jõukohaseks esialgu täiskasvanu toel ja eakaaslastega suheldes, üsna pea ka iseseisvalt. Koduloo- teemade jaoks valitud tekstide kaudu jõuab lapseni ka kirjandus, st kunstiline sõna. Lastekirjanduse valik on rikas, ent kindlasti on selles ka muinasjutud, mida õpetaja jutustab.

Ainesisu ja vestlusteemasid valides ning järjestades ei saa unustada ka variõppekava, mis mõjutab last kas täiskasvanu matkimise või enda kogemuse kaudu – läbi sotsiokultuurilise konteksti ning selles propageeritavate väärtuste, elustiili, keelekasutuse, ideoloogiate ja ühiskonnakorralduse. Kindlasti tuleb kasutada variõppekava potentsiaali näiteks õppekeskkonna mitmekesistamiseks, sotsialiseerumise toetamiseks ja kultuuripildi laiendamiseks.

Lasteaias tähendab keeleõpe eeskätt suulise eneseväljenduse arendamist ja suhtlemisoskuste kujundamist. Peatähelepanu pööramine lugemis- ja kirjutamisoskuse arendamisele võib kujuneda tarbetuks kiirustamiseks, sest lapsed jõuavad lugemis- ja kirjutamisvalmiduseni erinevas eas ning ka erineval moel, ja alles siis, kui nad on selleks tõepoolest valmis.

Eesti keele kui emakeele õpetus lasteaias algab häälikuõpetusega. On väga oluline, et lapsel kujuneks eakohane arusaam oma kõneaparaadist, hingamisest ning hääle kasutamise võimalustest, et ta suudaks õigesti hääldada kõiki häälikuid. Lisaks mängulisele enda tundmaõppimisele on see selge diktsiooni ning õigehäälduse eeldus. Häälikanalüüsi kaudu mõistetakse häälikute ülesannet sõnas ja kõnes, hääldamise rütmi, vältust ning intonatsiooni. Luuakse ka alus hääliku ning tähe seoste mõistmisele ehk lugemis- ja kirjutamisvalmidusele.

Kõnearenduse osa eesti keele õpetuses on jaotatud kuulamiseks, sõnavaraõpetuseks, vormi- ja lauseõpetuseks ning suuliseks eneseväljenduseks.

Kuulamisoskus nõuab tähelepanu ning keskendumist, paraku on lastele omane peamiselt rääkida teisi kuulamata. Et eelkoolieas toimuv keeleõpe põhineb olulisel määral matkimisel ning kuuldu taasesitamisel, on kuulamisoskuse arendamine väga tähtis. Selle toel õpib laps ka kuuldu või kõneldu kohta küsimusi esitama, mis on arusaamisega õppimise alus.

Et mõista kuuldu ja ennast teistele arusaadavaks teha, on lapsel tarvis kasutada sõnavara kogu tema jaoks jõukohases rikkuses. Jutustatu või kõneldu jõuab lapseni terviktekstina (ka mängureeglite seletamine on tekst), milles on kontekstipõhises seoses kõik sõnaliigid ning ka lause-

tüübid. Uus sõna või mõiste toob endaga kaasa ka oma vormistiku ning muutmisvõimalused, seepärast on otstarbekas sõnavaratöö lõimida vormi- ja lauseõpetusega. Aga tähelepanu pööramine sõnale eraldi on samuti oluline: lastega saab arutleda sõnade päritolu, nende eesti keelde jõudmise põhjuste üle, õppida vahet tegema keele variantidel ning seda just sõnatasandil.

Laste ühiste tegevuste jaoks on oluline rikastada nende sõnavara piisava verbivalikuga. Koos mängides ja õppides, erinevaid rolle täites vajab laps tegusõnu, et kaaslasti juhendada, eesootavaid tegevusi seletada. Asjakohane on niisugustes olukordades selgitada ka asesõnade rolli keeles, et vältida nende liigtarvitamist ning juhtida lapsi nimi- ja omadussõnade paindliku kasutuse juurde.

Kindlasti on eesti keele kui emakeele õpetuse oluline osa kõnekultuur. Meedia ning avaliku ruumi keelekasutus pakuvad näiteid, mille mõistmisel ning enda korrektse keelekäitumise kujundamisel vajab laps abi ning eeskujut. Kõnekultuuri omandamine ning põhireeglite omaksvõtt võtab aega ning vajab kindlasti harjutamist. Koduloo- teemadest leiab ka sellele ainet.

Et lapse kõne areng lasteaiaaeg on väga kiire, tähendab tema edusammude või ka vajakajäämist jälgimine pidevat vaatlust ning tema kõne kuulamist. Nii kogutud info võimaldab kavandatud tegevusi paindlikult korrigeerida või mõnele lapsele enam tähelepanu pöörata, ka kõnespetsialisti appi kutsuda. Lapse keeleoskuse taset kirjeldatakse ka koolivalmiduskaardil.

Erinevaid õppekeskkondi kujundades on alati oluline mõelda sellele, kuidas lapsi tavapärasest erinevasse keskkonda (nt õppekäik, õues õppimine, liikumine ühistranspordiga) minekuks ka keeleliselt ette valmistada. Lisaks eesootava tutvustamisele tuleb nende tähelepanu juhtida keelekasutusele ning suhtlemisele, sest laste pilku võivad kõita paljud uued asjad korraga või neil tuleb teha toiminguid, millega kõik pole tuttavad. Hea on meenutada, kuidas avalikus ruumis käituda ja kui valjult suhelda, et kuulda ja kuulata õpetajat ning turvaliselt liikuda.

Eesti keel emakeelena on mängu- ja õppetegevuse ning suhtlemise alus. Tema abil omandab laps kõik oskused, teadmised ja käitumistavad, mõtestab ennast ning ümbritsevat keskkonda, saab aru, mida hoida ning hinnata. Koduloo lugemis-, vestlus- ja jutustamisteemad on kasutatavad kõikides ainevaldkondades ja kujutavad endast tegelikult eelkõige just lõiminguvõimalusi, mis seovad kogu lasteaia õppekava valdkonnakavade kaudu sisuliseks tervikuks.

EESTI KEEL RIIGIKEELENA

EESMÄRGID

- ◆ Oma emakeelest erineva keele eristamine tähelepaneliku ja keskendunud kuulamisega; eesti keele äratundmine teiste keelte seast.
- ◆ Erinevate suhtlemisvõimaluste mõistmine, esmane eesti keele suulise kõne kasutamine ja harjutamine argiolukordades ja tavatoimingutes.
- ◆ Suhtlemisjulguse arendamine eesti keeles, toimetulek lihtsamates suhtlusolukordades nii täiskasvanute kui ka eakaaslastega, põhisõnavara ja põhilise suhtlusetiketi omandamine: tervitamine, tänamine, palumine, vabandamine.
- ◆ Kuulamisoskuse arendamine: täiskasvanu korralduste ja küsimuste mõistmine, neile vastamine, küsimuste esitamine.
- ◆ Hääliku ja tähe seoste mõistmine sarnaselt oma emakeelega, esmase lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujundamine.

PÕHITEEMAD JA MÕISTED

1. HÄÄLIKUÕPETUS

- ♦ Helid ja hää. Hääle kasutamine.
- ♦ Eesti keele häälikud. Täis- ja kaashäälikud. Eesti keelt emakeelena kõneleva õpetaja matkimine.
- ♦ Intonatsiooni ja sõnarõhu harjutamine.
- ♦ Selge häälduse harjutamine, ka vigursalmid, loodushäälte matkimine.
- ♦ Tähelepanu pööramine häälikute erinevale pikkusele sõnas. Häälemängud.
- ♦ Hääle mõju kuulajale. Hääle teadlik kasutamine. Inimhääle unikaalsus.
- ♦ Eesti keele tähestiku tutvustamine.

2. KÕNEARENendus

2.1. KUULAMINE

- ♦ Tähelepanelik ja keskendunud kuulamine. Kuuldu meeldejätmise ja taasesitamise.
- ♦ Lihtsamate keelendite ja korralduste mõistmine.
- ♦ Küsimisoscuse arendamine. Küsimuse kordamine.
- ♦ Kuulamise harjutamine eri tüüpi olukordades. Vaikus ja taustamüra.
- ♦ Kõneleja ja kuulaja. Kuulamine ja kõnejärje ootamine.

2.2. SÕNAVARAÕPETUS

- ♦ Lapse vahetut keskkonda puudutava põhissõnavara omandamine. Nimisõnad, tegusõnad, omadussõnad, küsisõnad.
- ♦ Sõna õige tähenduse õppimine ja harjutamine, sõnamängud.
- ♦ Sõna kasutamine õiges tähenduses ja sobivas kontekstis: vaadeldavate objektide ja nende tunnuste nimetamine ja esmane kirjeldamine, võrdlemine.
- ♦ Kõnekeel ja kirjakeel (lasteraamatud, kuulutused, teated lasteaias).

2.3. VORMI- JA LAUSEÕPETUS

- ♦ Kõnemustrid ja viisakusväljendid.
- ♦ Lihtsamate grammatiliste vormide moodustamine lihtlauses eeskujuga järgi, kuulatud teksti põhiselt ja iseseisvalt.
- ♦ Lihtsamad kirjeldused ja võrdlused.
- ♦ Aja- ja ruumisuhete väljendamine: eile, täna, homme; ülal, all, taga, ees, kõrval.

2.4. SUULINE ENESEVÄLJENDUS

- ♦ Selge ja korrektse kõne kujundamine. Õige hääldus, selge diktsioon, õigete lihtsamate grammatiliste vormide kasutamine, sobiv intonatsioon. Kõnekultuur.
- ♦ Esmase iseseisva eneseväljenduse arendamine: küsimuste esitamine ja neile vastamine, kirjeldamine, selgitamine, põhjendamine, emotsioonide väljendamine.
- ♦ Luuletuste õppimine ja esitamine.
- ♦ Rolli- ja loovmängud.

Olulisemad mõisted: Heli, hää, häälik, häälimine. Kuulamine, kuulaja, kõneleja, kõnejärg. Sõna, tähendus, nimi, nimetus. Sõnaliigid: nimisõna, tegusõna, omadussõna. Omasõna, laensõna, võõrsõna. Küsimus, vastus, sõnajärg, kõnejärg.

ETTELUGEMIS-, VESTLUS- JA JUTUSTAMISTEEMAD

- ♦ Tutvumine. Tere! See olen mina. Mis su nimi on? Minu nimi on... Head aega!
- ♦ Minu pere liikmed: ema, isa, õde, vend, vanaisa, vanaema.
- ♦ Nimed ja nimetused. Kes see on? See on... See on minu...
- ♦ Minu sõbrad. Poisid, tüdrukud. Õpetajad lasteaias.

- ◆ Mänguasjad ja lemmikloomad. Mis see on? Kes see on?
- ◆ Kodu ja koduümbrus: maja, korter, mööbel, loodus, puud, aed.
- ◆ Nõustumine ja keeldumine. Jah ja ei.
- ◆ Töövahendid: pliits, värvid, liim, viltpliits, plastiliin, paber. Milleks saab neid kasutada.
- ◆ Tänamine ja palumine. Palun anna mulle... Aitäh!
- ◆ Igapäevased korraldused. Tule siia! Palun võta... Laulame..., Mängime...
- ◆ Värvid: must, valge, sinine, punane, roheline, kollane, pruun, valge, roosa, roheline, hall.
- ◆ Vaatle, võrdle ja otsuta. Kas see või teine?
- ◆ Hulgad, numbrid (1-10). Sõrmed ja arvutamine.
- ◆ Kell ja aeg. Numbrid 1-12. Minu päev. Eile, täna, homme.
- ◆ Soovid. Ma tahan/ei taha... Mulle meeldib/ei meeldi...
- ◆ Missugused on esemed ja inimesed? Omadussõnad koos nimisõnadega.
- ◆ Kirjeldused. Mis on pildil? Mul on... Mul ei ole...
- ◆ Mida me lasteaias teeme? Mängud ja õppimine. Erinevad tegevused (tegevused).
- ◆ Tahan olla terve. Tervislik eluviis. Mulle meeldib liikuda ja mängida.
- ◆ Mida sööme? Toiduained. Oskan lauas viisakalt käituda.
- ◆ Elan linnas. Elan maal. Tööd ja ametid.
- ◆ Transport ja liiklus. Ohutus. Oskan vajaduse korral abi kutsuda.
- ◆ Loodus meie ümber. Loodusnähtused. Eesti loomad, linnud, taimed; aastaajad, ilm.
- ◆ Hoiame oma keskkonda. Oleme säästlikud. Hoiame puhtust ning korda.
- ◆ Oleme tähelepanelikud, sõbralikud ja mõistvad.
- ◆ Eesti tähtpäevad ja traditsioonid. Eesti Vabariigi aastapäev, jõulud, vastlapäev, emadepäev, rahvakalender.
- ◆ Eesti ja muusika. Laulame ka meie! Laulupeod.
- ◆ Eesti sümbolid. Lipp, hümn. Eesti tähtsamad linnad ja kultuurimärgid.
- ◆ Varsti lähen kooli. Minu koolitööd. Oskan uues keskkonnas toime tulla.

EELDATAVAD TULEMUSED

5aastane laps:

- ◆ oskab selge diktsiooniga matkida igapäevakõnes õigesti enamikku eesti keele häälikuid;
- ◆ suudab hääldada täiskasvanu eeskujul;
- ◆ tunneb emakeelega sarnaseid tähti;
- ◆ oskab kasutada eneseväljenduseks piisavalt igapäevaseid sõnu, sh tegusõnu õiges tähenduses;
- ◆ suudab tähelepanuga kuulata ja mõista korraldusi ning nende kohaselt tegutseda;
- ◆ oskab tervitada ja tänada, paluda ja vabandada;
- ◆ valdab sõnavara lasteaia keskkonna mõistmiseks;
- ◆ suudab väljendada oma mõtteid selgelt ja arusaadavalt lihtsamates suhtlusolukordades, kasutades eri tüüpi lühikesi lauseid, sobivat sõnavara ja õiget intonatsiooni.

6–7aastane laps:

- ◆ oskab iseseisvalt suhelda täiskasvanute ja eakaaslastega lihtsaid keelevahendeid kasutades;
- ◆ oskab arvestada suhtlusolukorda ja -partnerit, kasutada viisakusväljendeid, vestluspartnerit kuulata, esitada küsimusi, kasutab sobivat intonatsiooni;
- ◆ valdab põhisõnavara kodu, lasteaia, kooli ja kooliminekuiga seotud teemadel;
- ◆ oskab täita erinevaid rolle mängus, oskab tasakaalukalt väljendada oma emotsioone;
- ◆ oskab kõnes iseseisvalt oma mõtteid lihtlausetega väljendada ning kasutada sidesõnu ja siduvaid sõnu;
- ◆ oskab tegutseda täiskasvanu sõnalise ütluse järgi.

ÕPPEKESKKONNAD

Eesti keele kui riigikeele õppekeskkond on kõikjal, kus laps koos täiskasvanu või rühmakaaslastega viibib. Lasteaias on see rühma- või mõni muu ruum või kogu lasteaia territoorium. Väljaspool lasteaeda ja lasteaias on õppekeskkonna kujundamine ning selle lastele seletamine õpetaja ülesanne. Õppekeskkonna kujundamine sõltub mängu- või õppetegevuse eesmärgist, laste vanusest, rühma suurusest ja võimalustest kuulata ja kasutada eestikeelset kõnet.

Laste mängu- ja õppetegevused on kõige tulemuslikumad eesti keelt emakeelena valdava õpetaja ja abipersonali koostöö korral. Motiveeriva õppekeskkonna kujundamisel on õpetaja isikuseomadustel ning ametioskustel väga suur roll. Positiivses meeleolus ja koos tegutsedes jõutakse soovitud eesmärkideni. Oluline on, et rühmakaaslased tahaksid ja julgeksid olla õpetajale abiks muukeelsete laste kaasamisel mängu ja õppetegevustesse. Vene õppekeele rühmades on tulemuslik kaasata kolmanda õpetajana eesti keelt emakeelena valdav õpetaja, mis lubab lastel omandada aktsendita häälduse.

LÕIMINGU VÕIMALUSED

Eesti keel riigikeelena on lõimitud kõikide ainevaldkondadega, sest kõne saadab lapse kõiki tegevusi.

SELETUSKIRI

Eesti keeleseaduse §5 kohaselt on iga muu keel peale eesti keele ja eesti viipekeele võõrkeel. Seega on vaja terminoloogilist selgust. Keeleseadus ja põhiseadus sätestavad eesti keele kui riigikeele poliitilise terminina. Psühholoogiliselt ja keeleõppe seisukohalt on aga iga õppija emakeelest erinev keel õppijale omandamiseks võõrkeel, seega pedagoogiline termin. Vene ja muu õppekeele eesti lasteaedadesse tulevad lapsed hakkavad eesti keelt omandama selle baasil, mida nad oma emakeeles juba valdavad. Ladus kõnelemisoskus emakeeles on hea alus ka eesti keele õppimisel.

Keeledidaktika kui pedagoogiline distsipliin on teadus, millel on nii teoreetilised kui ka praktilised alused keeleõppe korraldamiseks. Nimetatud teadusharu käsitleb nii emakeele kui ka võõrkeele omandamise võimalusi, sh õppesisu eesmärgistamist, sisuvalikut õppe- ja kasvatustegevuste korraldamiseks, õppeaega, erinevaid meetodikaid ja õppekeskkondi.

Keeledidaktika väärtustab arusaamisega õppimist, mis toetab kujunemist iseseisvaks ja teadlikuks keelekasutajaks, seda eelkõige adekvaatse suhtlejana, kus võrdselt väärtustatakse teksti vastuvõtu ja tekstiloomise oskusi nii kõnes kui kirjas. Keeleoskus emakeeles nagu ka võõrkeeles on põhivahend oma elukeskkonna tundmaõppimisel ja mõistmisel, samuti vältimatu inimese intellektuaalses arengus.

Eelkoolieas tuleb teada ja arvestada laste arengu perioode, eriti laste vaimse ja füüsilise arengu perioode. Kui tunnistatakse inimeste individuaalsust ja erisusi õppimisel, tuleb aktsepteerida ka erinevaid õppimise viise, keskkondi ja õppimise tempot. Samuti on vaja teada poiste ja tüdrukute arengulisi erinevusi. Need on tähelepanuväärsed, mistõttu tuleb õpetajal ja ka lapsevanemal neid arvestada laste mängu ja muid tegevusi, sh ka konkreetsemaid õppetegevusi kavandades ja korraldades.

Keeleõppes on väga oluline, et lastel oleks kuulmine korras. Ainult see tagab optimaalse võimaluse alustada keeleõpet õige kuulamise ja matkimisega. Eesti keele õppimisel on muukeelisel lapsel eriti oluline omandada häälikute õige hääldus, intonatsioon ja kõnerütm edasiseks siduskõne tekkeks. Mõistetavalt on see paljuski erinev lapse emakeeles kasutatavast. Korrektselt ja aktsendivaba keeleoskuse omandamiseks on oluline, et laps kuuleks keelt sellisena, nagu seda eesti keelt emakeelena kõneleja räägib. Mõistma tuleb hakata ka erinevat tähestikku ja aru saada, et eesti keeles pole paljusid susisevaid häälikuid ning et nt vene ja inglise keeles polegi ä-, ö- ja ü-häälikuid ega tähti nende tähistamiseks, ja neid tulebki eraldi õppida.

Õppesisu valikul tuleb arvestada, et kujundatav sõnavara pärineks lapse vahetust ümbrusest ja suhtlusvajadusest. Teematika haarab lapse igapäevast keskkonda kodus ja lasteaias. Alustatakse tervitamise, tutvumise/tutvustamise, oma pere, mänguasjade ja teiste objektide tähistamisega. Järgneb kirjeldamine lihtsate ja lühikeste lausetega. Mõistetavalt on kõiki keele elemente vaja palju kordi harjutada, meenutada, korrata ja erinevates suhtlusolukordades kasutada.

Eriti oluline on võõrkeele õppimisel arvestada lapse emakeele interferentsi ehk kuidas see mõjutab teise keele omandamist. Positiivseks interferentsiks nimetatakse keeleõppes seda, kui keelenähtused emakeeles ja õpitavas võõrkeeles on sarnased ja ülekantavad, näiteks sõnad film, kino, sport. Negatiivseks interferentsiks aga seda, kui keelekasutaja hakkab oma emakeele sõnavara, vorme ja muid keelenähtusi õpitavale võõrkeelele üle kandma ning tekib nn segakeel. Interferentsi puhul on vaja lapsele selgitada, mis on sarnane ja mis erinev. Näiteks venekeelsele lapsele on verbi „olema” kasutamine raskesti omandatav. Lauses „Mul on pall.” kipub vene kodukeelega laps verbi „on“ ära unustama, sest vene keeles ja samas konstruktsioonis seda ei kasutata.

Tekstiloomet tähendab eelkõige seda, et laps õpib ise oma lauset koostama sõnavara tundes ning sõnu lauseteks ühendades ja kombineerides. Sõnavara ja tekstiloomet oskuse omandamiseks on vaja tunda ja osata rakendada erinevaid keeleõppemeetodeid, sest tegemist on erinevas vanuses ja erinevate võimetega lastega. Siiani on põhiliselt propageeritud keelekümblust ja mitmel pool, näiteks Narvas ja Tallinnas ongi see andnud häid tulemusi juba lasteaias. Teatavasti on aga keeleõppemeetodeid palju. Õpetajal tuleb valida sobivaim oma õppijatest lähtuvalt – eelkõige keeledidaktika kui teaduse rakendusvõimalusi silmas pidades, eriti neid, mis arendavad iseseisvat tekstiloomet, avaramat kultuuriteadlikkust Eesti kohta ning riigiidentiteedi omaksvõttu.

Eesti keele õppimisel on kindlasti vaja last julgustada ja motiveerida eesti keelt võimalikult sageli kasutama. Mitmekeelsetes lasteaiarühmades saab eesti keelt valdavate lastega arutada, kuidas nemad saaksid aidata ja toetada neid, kellele keel võõras ja oskusi vähe. Sellega saavad kõik lapsed sotsialiseerumise kogemuse ja arenevad head suhted laste vahel. Vaja on tunnustada iga lapse igat edusammu.

Keeleõppes on toeks eestikeelsed lastelaulud, multifilmid ja sõnamängud. Oluline on tutvustada ka eesti kultuurimärke ja riiklikke sümboleid, tuntud inimesi ning sobivat käitumist, nt et hümnid puhul tõustakse püsti. Õige käitumine loob aluse sotsialiseerumiseks Eestis kui ühiskonnas ja elukeskkonnas.

MATEMAATIKA

EESMÄRGID

- ◆ Esmaste teadmiste kujundamine esemete maailmast: esemete vaatlemine, nende järjestamine, rühmitamine ning võrdlemine suurus-, asendi- ja ajatunnuste järgi;
- ◆ Arvude maailma tundmaõppimine: loendamisoskuse omandamine, arvude rea mõistmine 12 piires ja liitmine ning lahutamine 5 piires;
- ◆ Suuruste maailmaga tutvumine: mõõtmise tähenduse mõistmine ja orienteerumine igapäevaelus enam kasutatavais mõõtühikuis;
- ◆ Ümbritsevas keskkonnas geomeetriliste kujundite märkamisoskuse kujundamine: olulisemate ruumiliste ja tasandiliste kujundite ja nende tunnuste eristamine, nimetamine ja kirjeldamine lihtsas sõnastuses.

ÕPPETEEMAD JA MÕISTED

1. ESEMED, ORIENTEERUMINE RUUMIS JA AJAS

- ◆ Rühmitamine (*on sama värvi, on sama suur jt*);
- ◆ Hulkade võrdlemine (*rohkem, vähem, võrdselt*);
- ◆ Järjestamine suurustunnustel (*suurem-väiksem, pikem-lühem, kõrgem-madalam, paksem-õhem*) ja ajatunnustel (*enne-pärast, praegu-hiljem, noorem-vanem*);
- ◆ Asukoha määramine (*ülal, all, ees, taga, sees, peal, kõrval, keskel, äärel, kohal, paremal, vasakul*);
- ◆ Aja määramine (*eile, täna, homme, kellaage täistundides*).

2. ARVUD

- ◆ Arvu ja numbri tähendus;
- ◆ Arvurida;
- ◆ Loendamine kuni 12ni;
- ◆ Liitmine ja lahutamine 5 piires.

3. MÕÕTMINEJA MÕÕTÜHIKUD

- ◆ Võrdlemine (*suurem-väiksem, pikem-lühem, kõrgem-madalam*) ja mõõtmine (kokkulepitud mõõtvahendi abil);
- ◆ Mõõtühikud (*meeter, sentimeeter, kilogramm, liiter, euro ja sent*).

4. KUJUNDID

- ◆ Tasandilised kujundid (*kolmnurk, ristkülik, ruut ja ring*);
- ◆ Ruumilised kujundid (*kuup ja kera*);
- ◆ Mustrid: nende kopeerimine, loogiline jätkamine ja loomine.

EELDATAVAD TULEMUSED

5aastane laps:

- ◆ rühmitab esemeid ühe etteantud tunnuse järgi;
- ◆ võrdleb esemete hulki paaridesse seades;
- ◆ määrab enda ja esemete asukohta ruumis teiste esemete suhtes sõnadega *peal, all, sees, taga* või *ees*;
- ◆ teab ööpäeva osi (*hommik, päev, õhtu, öö*), määratleb tegevuste ja sündmuste toimumise aega (*eile, täna, homme*);
- ◆ teab arvude 1–10 järjestust, loendab esemeid 10 piires;
- ◆ võrdleb kahte eset suuruse (*suurem-väiksem*), pikkuse (*pikem-lühem*), laiuse (*laiem-kitsem*), kõrguse (*kõrgem-madalam*) ja paksuse (*paksem-õhem*) järgi;

- ◆ leiab etteantud kujundi järgi erinevate geomeetriliste kujundite hulgast kõik samasugused kujundid: kolmnurgad, ruudud ja ringid;
- ◆ kirjeldab ringi, ruutu ja kolmnurka.

6–7aastane laps:

- ◆ määrab esemete hulga ühised tunnused ja rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
- ◆ võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem*, *vähem* ja *võrdselt*;
- ◆ järjestab kuni viis eset pikkuse, laiuse, kõrguse ja paksuse järgi;
- ◆ määrab eseme asukoha teise eseme suhtes sõnadega *peal-all*, *kohal*, *keskel*, *äärel*, *kõrval*, *vasakul-paremal*;
- ◆ leiab ja kirjeldab omandatud mõistete abil etteantud punkti tasapinnal (paberil), ruumis ja õuealal (tuttavas ümbruskonnas);
- ◆ teab nädalapäevade ja kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja -päeva;
- ◆ suudab kõnes õigesti kasutada sõnu *enne-pärast*, *praegu*, *hiljem*, *noorem-vanem*;
- ◆ määrab kellaega täistundides;
- ◆ teab arvude 1–12 järjestust, loendab esemeid 12 piires;
- ◆ tunneb numbrimärke 0–9 ja oskab neid kirjutada;
- ◆ mõistab liitmis- ja lahutamistehet, liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, −, =);
- ◆ mõõdab esemete pikkust, laiust, kõrgust ja anumate mahtu kokkulepitud vahendite abil (nt nõör, pulk, sammud, tass jne);
- ◆ eristab mängulises tegevuses mõõtühikuid *meeter*, *sentimeeter*, *kilogramm*, *liiter*, *euro* ja *sent* ning teab nende kasutusalasid;
- ◆ leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid;
- ◆ eristab ruumilisi kujundeid (*kuup*, *kera*) tasapinnalistest kujunditest (*ristkülik*, *ruut*, *kolmnurk* ja *ring*);
- ◆ märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja ise luua.

ÕPPEKESKKONNAD

Matemaatika-tegevused toimuvad nii rühmaruumis kui õues, seostades matemaatika õppimise mängu, vaatluste ja igapäevatoimingutega. Tegevuste kavandamisel on oluline pakkuda lapsele käepäraseid esemeid ja vahendeid, mida sorteerida, rühmitada, loendada, kaaluda, mõõta, uurida ja avastada. Selleks sobivad last ümbritsevad erinevad esemed rühmaruumis ja õues. Lisaks on soovitatav kasutada järgnevat õppevahendeid:

- ◆ omavahel ühendatavad kuubikud loendamiseks, rühmitamiseks, hulkade võrdlemiseks, liitmiseks ja lahutamiseks, mustrite kopeerimiseks ja loomiseks;
- ◆ numbrilehvikud ning täringud (kuue- ja kaheteistkümnetahulised) arvude ja numbrite õppimiseks;
- ◆ kella mudel;
- ◆ liitri komplekt erineva kujuga anumatest;
- ◆ kuubi ja kera mudelid;
- ◆ tasandiliste kujundite komplekt.

LÕIMINGU VÕIMALUSED

Kogu matemaatikaõpetus tuleb seostada igapäevatoimingutega ümbritsevas keskkonnas. Kõige suuremaid võimalusi selleks pakuvad koduloo ning töö ja tehnoloogia teemad. Neid kasutades saab harjutada objektide kirjeldamist, loendamist, rühmitamist, võrdlemist, mõõtmist ja järjestamist.

Matemaatikateadmiste omandamist toetab keeleoskus: lapsed õpivad siis, kui nende tegevusi seletatakse ja suunatakse, julgustatakse saadud kogemuste üle arutlema. Seoste ja ideede kirjeldamise oskus võimaldab lastel paremini tundma õppida uusi matemaatika mõisteid.

Liikumisega seotud tegevustes on võimalik arendada laste ruumitaju ja kinnistada mõisteid ülesalla, vasakule-paremale, kõrvale, ette-taha, kõrgemale-kaugemale, samuti järjestada ja rühmitada, loendada, võrrelda ja mõõta.

Kunsti ja meisterdamise tegevustes on võimalik kasutada suuruse- ja asendi mõisteid, õpetada orienteerumist tasapinnal.

SELETUSKIRI

Matemaatikaõpetus lasteaias loob aluse edukaks matemaatika õppimiseks koolis. Esimese kooliastme matemaatika ainekava õpitulemused ja sisu jagunevad kolmeks: arvutamine, mõõtmine ja geomeetrilised kujundid. Sarnaselt jagunevad ka lasteaiamatemaatika teemad, kuid lisanduvad last ümbritseva esemete maailmaga seonduvad tegevused. See on vajalik eelkõige arvu mõiste kujundamiseks.

Laps hakkab arve kasutama juba varakult, ent nende tähendusest ei pruugi ta kohe aru saada. Arvu mõiste tekib lapsel alles siis, kui käeliste ja sõnaliste tegevuste tasemel on välja kujunenud sellised mõtlemisoperatsioonid, nagu rühmitamine, järjestamine ja loendamine. Seega on vaja enne arvude õppimist tegeleda nende toimingute arendamisega. Laps saab aru, mida arvud tähendavad, kui ta 1) mõistab üksühese vastavuse ideed, st et igale arvule vastab üksainus element antud hulgas, 2) mõistab, et teatud asjade hulka iseloomustab kindel elementide arv, 3) mõistab, et hulgad ei pruugi koosneda tingimata nähtavatest asjadest, neid võib tajuda ka kõrvaga, puudutuste kaudu või need võivad olla hoopis abstraktsed, 4) suudab ilma loendamata määratleda väikest hulka – kuni neli objekti.

Arvudeõpetusele tegevusliku aluse loomisel on eeskätt vajalik õigetel võtetel põhineva loendamisoskuse kujundamine: loendatavad esemed peavad olema lapse käe, pilgu või kuuldeulatuses; loendamiseks peab laps teadma arvude järjekiksi nimetusi. Loendatavate esemete ja arvude järjekikuste nimetuste vahel üksühese vastavuse loomiseks liigub käsi, pea või keha arvude järjekikuste nimetuste ütlemise rütmis mööda loendatavaid esemeid. Loendamise abil suudab laps vastata küsimusele Mitu on?, saades tulemuseks arvu. Märke, mille abil arve kirjutame, nime-tame numbriteks.

Arvudeõpetuse ülesanne on ka liitmis- ja lahutamistehte mõtestamine. Liitmisülesannete lahendamine põhineb ühe hulga esemetele teise hulga esemete juurdeloendamisel. Lahutamine on esemete hulgast üksikute esemete eemaldamine ja põhineb äraloendamisel. Seejuures on üsna mõttetu keskenduda liitmis- või lahutamistehte päheõppimisele – olulisem on aru saada nende tegevuste mõttest. Kui laps saab aru, mida tähendavad liitmine ja lahutamine, on ta iseseisvalt võimeline sooritama neid tehteid ka rohkem kui 5 piires.

Kui laps oskab loendada ja järjestada, on ta valmis mõistma mõõtmise tähendust. Mõõtmisoskus kujundatakse pikkuse ja mahu mõõtmise kaudu. Esemete pikkust, laiust, kõrgust ja objektide vahelist kaugust mõõdetakse kokkulepitud vahendite pikkuse abil, nagu pabeririba, nöör, pulk, sammud jne. Anumate mahtu saab mõõta tassi, klaasi, topsiga, kasutades vett või liivakastis liiva. Mõõtühikud (meeter, sentimeeter, kilogramm, liiter) õpib laps mängulises tegevuses, kasutades meetripikkust pulka või nööri, kilogrammiraskust eset ja liitrisega mahuga nõusid. Lapsel peaks kujunema arusaam nendest mõõtühikutest igapäevaeluga seotud olukordades.

Lasteaias tutvutakse ka mõningate geomeetriliste kujunditega. Nii nagu pole mõistlik tegeleda liitmis- või lahutamistehete päheõppimisega, ei peaks keskenduma ka kujundite nimetuste tuupimisele. Olulisem on märgata ja kirjeldada erinevaid vorme ümbritsevas keskkonnas. Peab arvestama, et lapse jaoks on tasandilised kujundid abstraktsioonid, ent ruumilised kehad loomulikud mänguasjad. Seetõttu on metoodiliselt soovitatav vaadelda tasandilisi kujundeid ruumiliste kujundite osadena: kuubi tahud on ruudud, kera lõige on ring, karbi tahud on ristkülikud. Põhitegevused vastavate mõistete omandamiseks on kujundite kirjeldamine, nimetamine tunnuse järgi ja leidmine nime järgi. Ruumikujutluse arendamiseks peaks lastel olema hulk esemeid, millega saab mängida ja mida saab kirjeldada.

Matemaatikas on tähtsal kohal loogilised seosed. Lasteaias võime neid õpetada „mustritena“. Eriti hästi on mustrid tajutavad geomeetrias, kuid neid saab leida ka arvude vallas. Lasteaias saavad lapsed avastada, uurida ja luua lihtsamaid mustreid erineval viisil: lapsed kopeerivad õpetaja loodud mustrit, jätkavad seda mustrit sama seaduspärasusega, koostavad ise mustri. Mustrite õpetamisel on oluline tähelepanu pöörata lapse keelekasutusele. Alati tuleb lasta selgitada leitud mustrit ka sõnadega. Rääkida saame mustri üksikosadest, kasutades mõisteid esimene, järgmine, pärast, enne, vahel, keskel, viimane. Lapsi tuleb julgustada kirjeldama ka järgnevust ja muutust mustris.

KEHALINE ARENG

EESMÄRGID

- ◆ Kehaliste võimete eakohane arendamine, vanuse kasvades motoorsete oskuste kasutamine üha keerukamate tegevuste sooritamiseks.
- ◆ Jämemotoorika ehk suurte lihaskühade koordineeritud kasutamise omandamine põhiliikumisteks, nagu kõnd, jook, hüpped, suunamuutused, roomamine ja ronimine.
- ◆ Oma keha tunnetama õppimine, sh keha raskuse tunnetamine, keha asendite valdamine ja hoidmine tasakaalu nõudvas olukorras ja kontaktis teistega.
- ◆ Rütmitunde arendamine.
- ◆ Vahendite kasutama õppimine, sh viskamine, püüdmine, veeretamine, vedamine ja lükkamine.
- ◆ Levinud liikumisviiside baasoskuste omandamine, sh suusatamine, kiikumine, jalgrattasõit.

ÕPPETEEMAD JA MÕISTED

1. MITMEKÜLGNE LIIKUMISOSKUS

- ◆ Eeskaju jälgimine ja matkimine;
- ◆ Jämemotoorika arendamine jooksmiseks, hüpeteks, ülehüpeteks, hüplemisteks ja maandumisteks;
- ◆ Mõõdukas kuni intensiivne struktureeritud kehaline aktiivsus. Intensiivsed jõudu ja luustikku koormavad lühiajalised tegevused. Tegevuste aeroobne režiim;
- ◆ Liikumiselt suunamuutused, selg ees liikumine, kujundliikumine, põgenemised ja varjumised (nt kullimäng, lapse suunas visatud palli eest hoidumine).

2. KEHAHOID

- ◆ Rüht, keha asendid (seismine, istumine, lamamine) paigal ja liikumises (veeremine, kukerpallid);

- ◆ Reaktsioon, pingutus ja lõdvestamine;
- ◆ Tasakaal, kehaasendite hoidmine liikumises ja kontaktis teistega;
- ◆ Liigutuste koordineerimine ja enesekindlus. Palli viskamine ja püüdmine.

3. KÄELISED OSKUSED JA PEENMOTOORIKA

- ◆ Peenmotoorika eakohane arendamine. Käelised oskused ja väikesed liigutused: söögiriistade kasutamine, kingapaelte sõlmimine, joonistamine;
- ◆ Lapsele tuttavate vahendite ühe ja mõlema käega hoidmine ja nende kasutamine mängulises liikumises.

4. LIIKUMISRÖÖM JA KEHALINE AKTIIVSUS

- ◆ Struktureerimata aktiivne mängimine;
- ◆ Liikumismängud ja reeglite järgimine. Paarisliikumine ja koostöö, rühmatöö. Ootamisoskus üksi ja järjekorras;
- ◆ Harjutamine üksi ja mitmekesi. Iseseisev sooritus;
- ◆ „Ausa mängu“ oskus. Osalemissoov;
- ◆ Ohutus, kaaslaste arvestamine. Julgus ja ettevaatus.

Olulisemad mõisted: Liikumine, tasakaal, koordineerimine. Jooksmine, hüppamine, maandumine. Varjumine, suunamuutus. Tasakaal. Hoidmine, viskamine, püüdmine.

EELDATAVAD TULEMUSED

5aastane laps:

- ◆ suudab joostes muuta suunda ja tõsta jooksu tempot, kaotamata motoorset kontrolli („kullimängus“ kaaslast püüdes või ise tulemuslikult kaaslaste eest ära joostes);
- ◆ oskab kasutada käsi ja jalgu erinevate liigutuste sooritamiseks paigal olles ja liikumises;
- ◆ oskab sõita kolmerattalise jalgrattaga;
- ◆ oskab reageerida etteantud liigutustega visuaalsetele, helilistele, kinesteetilistele ja taktilistele signaalidele; suudab eristada ja kehaliselt õigesti reageerida valikulistele signaalidele;
- ◆ suudab hoida keha asendeid tasakaalu nõudvas olukorras, sh ohutult kiikuda, kõndida mööda joont, seista ühel jalal;
- ◆ oskab visata ja püüda kergelt palli, visata täpsuse peale;
- ◆ saab aru mängude reeglitest ja järgib neid.

6–7aastane laps:

- ◆ sooritab liikumisi hüppelt ja omab ruumitaju keha valitsemisel, oskab tagurpidi liikuda;
- ◆ oskab valitseda keha muusikahelide saatel;
- ◆ suudab vähemalt lühiajaliselt hoida oma keha raskust näiteks nn planguasendis;
- ◆ oskab teha koordineeritult sünkroonseid liikumisi koos kaaslasega;
- ◆ oskab visata ühe käega;
- ◆ oskab suusatada ja kahe rattalise jalgrattaga sõita;
- ◆ oskab joostes suunata ja hoida jalgpalli soovitud rajal.

ÕPPEKESKONNAD

Vajalikud on põhiliikumistega mängu võimaldavad sise- ja välisruumid, kus on olemas vahendid lihtsamate jooksumängude korraldamiseks, kerged takistused, mille ümber või mille suhtes suunda muuta, kerged ja väikesed ning keskmise suurusega pallid (ja rõngad) visete ning püüd- miste mängudeks, sealhulgas omal algatusel aktiivset liikumist võimaldavad vahendid, alad ja

platsid. Laste liikumistegevuste jaoks on sobivad ronimisvõrgud ja -seinad, Tarzani nöörid ja seiklusrajad. Lisavõimalusi pakuvad võimlemislinnak ja ujula oma vahenditega.

On väga oluline, et õpetaja oskab harjutusi ning liikumisi ette näidata, anda tagasisidet lapsele arusaadavalt ja suunata tegevusi arvestades tema individuaalset arengut.

LÕIMIMISE VÕIMALUSED

Kehaline aktiivsus peab moodustama lapse päevast põhiosa ja seega peaks moodustama osa mitmesugustest tegevustest. Loomuliku osa rütmitaju, keha valitsemise ja peenmootorika arendamisel pakuvad muusika ja tantsuline liikumine.

SELETUSKIRI

Vanusega täiustub lapse suutlikkus sooritada üha keerukamaid tegevusi. Areng on järkjärguline ja ennustatav, ent kulgeb individuaalselt erinevas tempos. Kehaline areng seostub eeskätt oskusega kasutada oma keha ehk omada mootoriseid oskusi. Näiteks õpib laps esmalt roomama ja seejärel kõndima ning jooksmata, kuid lapsed omandavad need oskused erinevas vanuses. Koolieelsel eluperioodil, 2.–6. eluaastal leiavad lapsed aset olulised kehalised ja kognitiivsed muutused ning tema arengus põimuvad bioloogiline, psühholoogiline ning sotsiaalne komponent, mis peaks pädima koolivalmidusega. Mootorsete oskuste ja võimekuse areng sõlmub bioloogilise, psühholoogilise ja sotsiaalse arenguga, olles samaaegselt neist sõltuv ja toimides arengut kujundava stiimulina. Lapse mootorika areng seostub tema taju arenguga, kujundab maailma kogemist, vormib ka sotsiaalseid oskusi. Järelikult on laste mootorsete oskuste ja võimete arenguga arvestamisel, sh võimaluste loomisel, tegevuse sihipärasel juhtimisel ning võimete hindamisel oluline potentsiaal lapse koolivalmiduse kujunemises. Lisaks edendab mitmekülgne ja tulemuslik mootorsete võimete arendamine laste tervist ning kehalist aktiivsusega seotud harjumusi ning väärtusi.

Mootorikas eristatakse jäme- ja peenmootorikat, tasakaalu ja liigutuste omavahelist koordineerimist. Suurte lihaskuhmade kasutamist koordineeriva jämemootorika arengus toimub koolieelsel eluperioodil mitu olulist muutust ettevaatlikest ja kohmakatest põhiliigutustest sujuva jooksmise, hüppamise, suunamuutmise, varjumise, tasakaalu hoidmise, viskamise ja püüdmiseni. Peamiselt käeliste oskuste ja keha väikeste liigutuste ülese kontrolliga areneb peenmootorika aeglasemalt ja paigutub kooliaega. Vaatamata sellele õpivad lapsed koolieelsel eluperioodil kasutama söögiriistu, sõlmima kingapaelu, joonistama jne, mille arengus on olulised liikumisõpetusest tuttavate vahendite ühe ja mõlema käega hoidmised ning nende manipuleerimine mängulises liikumises.

Mootoriseid oskusi omandatakse tegevuste käigus. Alguse kohmakust asendab suurenev kompetentsus. Areng kulgeb teiste jälgimise kaudu omandatud mentaalse arusaama põhjal alustatud imiteerimisest motiveeritud harjutamiseni. Selleks peab kujundama lastes valmiduse ja pakuma piisavalt võimalusi koos innustava ja tulemusliku tagasisidega.

Õppekava eesmärgid on allutatud vanusele kohase kehalise arengu vajaduste teenindamisele. Alates 5. eluaastast soovitatakse, et lapsel koguneks päeva jooksul vähemalt 60 minutit mõõdukat kuni intensiivset struktureeritud kehalist aktiivsust ja lisaks mitu tundi struktureerimata aktiivset mängimist. Enamik tegevusest peaks olema aeroobses režiimis. Intensiivset jõudu ja luustikku koormavat lühiajalist tegevust peaks kaasama vähemalt kolmel päeval nädalas.

MUUSIKA

EESMÄRGID

- ♦ Muusikalistes tegevustes osalemine.
- ♦ Keskendumine muusikale nii kuulamisel kui muudes muusikalistes tegevustes.
- ♦ Enese väljendamine laulmise, liikumise ja pillimängu kaudu ealisest arengust lähtuvalt.
- ♦ Musitseerimine nii rühmas kui ka üksi.

PÕHITEEMAD JA MÕISTED

1. LAULMINE

- ♦ Laulu- ja kõnehääle eristamine. Lasteriimide ja liisusalmide lugemine. Meloodia suuna jälgimine. Imiteerimise, järellaulmise, muusikaliste fraaside lõpuni laulmise ja kooslaulmise kujundamine. Nimemängude, sõrme- ja käemängude õppimine. Meloodilis-rütmiliste kajamängude imiteerimine (kuni seksti piires).
- ♦ Ühislauluvara lastelaulude (“Kus on minu koduke”, “Kevadel”, “Käin juba lasteaias”), regilaulude ja uuemate rahvalaulude õppimine. Eesti Vabariigi hümn “Mu isamaa, mu õnn ja rõõm” 1. salmi õppimine.

2. MUUSIKA KUULAMINE

- ♦ Muusika tähelepanelik kuulamine. Eesti rahvapillide tutvustamine. Muusika väljendusvahendite tundmine ja eristamine eale kohaseid mõisteid kasutades: aeglane-kiire, vaikne-vali, rõõmsakõlaline-kurvakõlaline, rõõmus-kurb, voolav-kerge, õrn-mahe, terav-kähe, nukker, mõtlik, uljas, elav, hoogne, madal, keskmine, kõrge (register). Eel- ja järelmängu tundmine. Lauldud ja pillidel esitatud muusika eristamine.
- ♦ Žanrid: hällilaul, marss, valss, tantsuviis, rahvalaul, hümn.

3. MUUSIKALIS-RÜTMILINE LIIKUMINE

- ♦ Erinevad liikumisviisid muusikast lähtuvalt: kõnd, kõnd varvastel ja kandadel, jooks, kiikumine. Liikumine üksi, paaris, ringselt, läbisegi. Matkiv liikumine (linnud, loomad jm). Meetrumis liikumine. Laulumängude, ringmängude õppimine. Start- ja stoppmängud. Ringi, sõõri, viirgude, “hanerea”, kolonnide, paaride ja kolmikute moodustamine. Koordinaatsiooni arendamisele suunatud liikumistegevused. Veerand ja kaheksandikvältuste reprodutseerimine liikumisel ja pillimängus (sh kehapillil). Loovliikumise arendamine ja muusika väljendamine liikumisimprovisatsioonide kaudu. Tantsuliigutused: plaks, püstplaks; põlvepats; sõrmevibutus; kand- ja varvassamm; keerutused; käärhüpe; hüpaksamm; ees- ja külggalopp; vahetussamm; polkasamm; luisksamm. Tantsides vormide AB, ABA, rondo tundmine.
- ♦ Laulumängude ja tantsude ühisrepertuaar: “Kükita”, “Kes aias”, “Tondimäng”, “Eesti polka”, “Labajalavalss”, “Kaera-Jaan” jm.

4. PILLIMÄNG

- ♦ Pillide tundmine visuaalselt ja kõla järgi (kelluke, kõlapulgad, piitsaplaks, harjake, tamburiin, võrutrumm, triangel, kella mäng jne).
- ♦ Pillimängu võtete õppimine. Kiire ja aeglase tempo reprodutseerimine, lihtsamate ostinaatode esitamine (sisaldavad pool-, veerand- ja kaheksandiknoote ning veerandpausi).
- ♦ Koos mängimine. Rütmiline kajamäng. Kehapillil mängimine. Ostinaatod eel- ja järelmänguks.

Olulisemad mõisted: Laul, pill, muusika, marss, tants, rütmipill, meloodiapill, õpitud pillide nimetused, ringmäng, rahvatants, helilooja, luuletaja, solist, ansambel, orkester. Eel- ja järelmäng. Ring, viirg, paar.

Mõisted muusika iseloomustamiseks: aeglane-kiire, vaikne- vali, rõõmsakõlaline-kurvakõlaline, rõõmus-kurb, voolav-kerge, õrn-mahe, terav-kähe, nukker, mõtlik, uljas, elav, hoogne, madal, keskmine, kõrge.

LÕIMINGU VÕIMALUSED

Muusikalisi tegevusi on võimalik lõimida kõikide valdkondadega. Lõiming lähtub peaaesjalikult repertuaari sisust (laulud, laulumängud, pillilood, kuulamispalad), aga ka õpitavatest oskustest (liikumisviisid, kujundid). Samuti on nii repertuaar kui ka tegevused seotud väärtuste kujundamisega, nagu abivalmidus ja üksteise austamine, pere, kodu ja kodumaa-armastus, loodushoid jne.

Kodulooga seob muusikaõpetust kogu temaatiliselt sarnase repertuaari rakendamine, sisu selgitamine ning seoste loomine – aastaajad, loodus, loomariik, taimeriiik. Emakeelega on ühine vastava repertuaari ja tegevuste kaudu kuulamisoskuse kujundamine (loodushääled, laulutekstid jms), kõne arendamine (sõnavara laiendamine, hääle tugevus, kandvus; lugemine (tähtede õppimine-kinnistamine, häälikud, silbitamine). Matemaatikaga seob muusikat orienteerumine ajas (päev, nädal, kuu, aastaajad) ja ruumis, suuruste mõisted, järjestamine, rühmitamine (pillirühmad), loendamine (paar/ kolmik), arvude ja järgarvude tundmine, loendamine, kujundid (ring, ruut, kolmnurk). Kehalise arengu ning muusika seosed väljenduvad eelkõige liikumistes: liikumisviisid, rüht, tantsuline liikumine.

Muusikas nagu ka kunstis, meisterdamises, töödes ning tehnoloogias arendatakse peenmotoorikat sõrme- ja kätemängude ning pillimängu kaudu. Muusika meeleolu väljendamine kunstiliste vahendite kaudu (joonistamine, voolimine) rikastab kunstiõpetust.

EELDATAVAD TULEMUSED

5aastane laps:

- ♦ oskab laulda rühmaga samas tempos;
- ♦ oskab laulda peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule, sealhulgas laulu “Kus on minu koduke”;
- ♦ oskab väljendada liikumise kaudu muusika meeleolu;
- ♦ oskab tantsida, kasutades eakohaseid tantsuelemente;
- ♦ suudab osaleda laulumängudes ja oskab laulda ning tantsida ring- ja laulumänge “Kükita”, “Kes aias”, “Tondimäng”;
- ♦ oskab tähelepanelikult kuulata laulu ja muusikapala;
- ♦ oskab liigutuste ja liikumisega emotsionaalselt väljendada kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid;
- ♦ tunneb kuulmise järgi õpitud laule;
- ♦ oskab mängida rütmipille (kõlakarpi, trummi, kuljuseid) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks;
- ♦ oskab kõla järgi eristada õpitud pille.

6–7aastane laps:

- ♦ oskab laulda ilmekalt loomuliku hääle ja vaba hingamisega;
- ♦ oskab laulda eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas kui ka üksi, esitada lastelaule “Kevadel” (“Juba linnukesed...”) ja “Käin juba lasteaias” ning Eesti Vabariigi hümnid esimest salmi;
- ♦ oskab tähelepanelikult kuulata laulu või muusikapala ning seda iseloomustada;

- ♦ oskab liikuda vastavalt muusika meetrumile, tempole ja meeleolule;
- ♦ oskab väljanedada ennast muusikalis-rütmilise liikumise kaudu ja tantsida tantse “Eesti polka”, “Labajalavalss”, “Kaera-Jaan”;
- ♦ oskab eristada kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
- ♦ oskab eristada visuaalselt ja kõla järgi õpitud pille;
- ♦ oskab mängida eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ning instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge.

ÕPPEKESKKONNAD

Õppe- ja kasvustustegevuseks on vaja avarat valgusküllast ruumi, õpetajale klaverit, plokkflööti, kannelt ja kvaliteetset helisüsteemi. Lastele on vaja musitseerimiseks järgnevat instrumentaariumi:

- ♦ rütmipillid: kõlapulgad, tamburiin, (erineva suurusega) võrutrumm, kõlakarp, marakas, kastanjett, kuljused, kõlatoru, piitsaplaks, agoogo, guiro, triangel, džembe, taldrikud, vihmapiill;
- ♦ plaatpillid/häälestatud pillid: kõlaplaadid, sopran- ja altksülofon, sopran- ja altmetallofon, sopran- ja altkellamäng, häälestatud kõlatorud (*Boomwackers*);
- ♦ laste isetehtud pillid.

Õppekeskkonna rikastamiseks korraldatakse lasteaia kontserte ja etendusi nii laste ja õpetajate enda poolt kui kutsutakse esinema koolide ja muusika- või huvikoolide õpilasi, võimaluse korral ka professionaalseid muusikuid. Tehakse õppekäike muusika- ja kunstivaldkonnaga seotud paikadesse, nagu näiteks kirikusse (oreli vaatlus), kodukoha muuseumi (rahvapillid, eluolu) ja mujale ning tutvutakse kodukoha muusika ja muusikutega. Lasteaia muusika valdkonnakava rakendamiseks on hädavajalik kvalifitseeritud, professionaalse ettevalmistusega muusikaõpetaja, keda rühma muusikategevustes abistavad rühmaõpetaja või õpetaja abi.

SELETUSKIRI

Lasteaia muusikategevused on osa lapse tasakaalustatud kasvatuses ning selle eesmärk on toetada lapse igakülgset arengut. Sihipärane muusikakasvatus aitab kaasa tema keelelisele arengule, abstraktse mõtlemise, tunnetuslike protsesside ja sotsiaalsete oskuste kujunemisele. See võimaldab edasi kanda ka pärandkultuuri. Uuurimused on tõestanud muusikalise tegevuse ja aju arengu omavahelist seost, nt soodustab see mõtlemise arengut. Muusikaga tegelev laps mõtleb kiiremini ja paindlikumalt ning leiab probleemidele mitmekesisemaid lahendusi. Et muusikalised võimed kujunevad väga varakult, on tähtis tegeleda sellega juba lasteaias – eelkõige muusikalismänguliste tegevuste ja meetodite abil.

Õppetegevuste puhul peetakse silmas laste vanust ja rühma suurust. Kõik tegevused lähtuvad ea- ja jõukohasuse printsiibist ning need korraldatakse üldjuhul rühmas. Rakendatakse ka rühmasisese individualiseerimise põhimõtet. Lasteaia muusikategevused plaanitakse teemade kaupa ning teemasid ja repertuaari valides peetakse muusikaliste kvaliteetide kõrval silmas ka väärtushoiakute kujundamist. Sõbralikkus, lahkus, üksteise austamine, ausus, rahumeelne koostöö, loodushoid edendavad kõik (muusikalist) suhtlemisuskust. Teemade puhul arvestatakse Eesti traditsioone ja kultuurisüdamusi, nagu rahvakalendri tähtpäevad, emadepäev, isadepäev, muusikapäev. Tegevuste teemade ja repertuaari valimisel on oluline, et õppesisu oleks õpetuslik, kasvataj ja arendav ning lähtuks laste lähima arengu tsoonist. Muusikalises plaanis on lasteaias oluline keskenduda akustilise kõla kogemuse saamisele, mis tähendab, et võimalikult palju laule laulab õpetaja ette oma häälega, ja muusika kuulamiseks rakendatakse naturaalseid instrumente.

Muusikategevuste sisu lähtub lapse vaimsest ja füüsilisest arengust ning järgib Eesti lasteaia muusikakasvatuse traditsioone. Eelkõige tuleb toetada lapse sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste kujunemist. Ühislaulutraditsiooni kestlikkuse eesmärgil on eesmärgiseade lasteaia ja põhikoolis sarnane. Ka lasteaia nagu põhikooliski on laulu- ja tantsurepertuaar, mille laps omandab kooliminekuks. Ainult nii on võimalik luua ühine informatsioon, ühise kultuuri keel, mis tagab eesti muusikatradsiooni püsivuse. Õppegevuste sisu varasemast täpsema määratlemise eesmärk on luua ühtne alus muusikategevuste kavandamiseks ja korraldamiseks ning tagada kõikidele lastele võrdsed võimalused muusikaliseks arenguks.

KUNST JA MEISTERDAMINE

EESMÄRGID

- ◆ Loova ja rõõmu pakkuva kunstilise ja käelise tegevuse arendamine.
- ◆ Fantaasia, kujutlusvõime ja mõtlemise arendamine kunsti ja käelise tegevuse kaudu.
- ◆ Erinevate töövahendite ja materjalide kasutamisoskuse kujundamine.
- ◆ Pildi vaatlemise ja kirjeldamise oskuse kujundamine, sellest jutustamine kaaslasele või täiskasvanule, oma arvamuse väljendamine.
- ◆ Lapse julgustamine/motiveerimine kujutada maailma talle omasel moel, vastavalt tema loovusele ja oskustele.

PÕHITEEMAD JA MÕISTED

1. KUJUTAMINE JA VÄLJENDAMINE

- ◆ Joon ja jooned. Erinevad suunad, tihedus;
- ◆ Geomeetiline kujund. Ring, ruut, ristkülik, kolmnurk;
- ◆ Inimene. Keha osad, nägu, seisev-liikuv inimene;
- ◆ Loodus- ja fantaasiavormid. Maastik, puud, majad, lossid;
- ◆ Pildiline jutustus. Igapäevategevused, muinasjutt;
- ◆ Värvide tundmine ja segamine. Põhivärvid: kollane, punane, sinine;
- ◆ Joon ja pind. Kontuur, pinna katmine;
- ◆ Värvide emotsioon. Rõõmus, kurb. Loodusnähtused;
- ◆ Geomeetriselised vormid. Kera, silinder, kuup;
- ◆ Õõnesvorm. Kauss, tass, vaas.

2. MEISTERDAMINE JA KUJUNDAMINE

- ◆ Rebimine. Geomeetriselised kujundid, loodusvormid;
- ◆ Lõikamine. Geomeetriselised kujundid, loodusvormid;
- ◆ Kujundite rühmitamine, muster, ornament;
- ◆ Vormitööd. Looduslikud ja tehismaterjalid;
- ◆ Voltimine;
- ◆ Konstrueerimine;
- ◆ Animatsioon. Lamenukk ja nukk.

3. KUNSTI VAATLEMINE, KUNSTIST VESTLEMINE

- ◆ Vaatlemine;
- ◆ Kirjeldamine;
- ◆ Jutustamine;
- ◆ Oma arvamuse avaldamine.

4. TEHNIKAD JA TÖÖVAHENDID

- ◆ Joonistamine. Pliiats, värvipliiats, viltpliiats, marker, kustutuskumm;
- ◆ Maalimine. Guaššvärv, vesi- ehk akvarellvärv, pastellkriidid, näpuvärvid, lapik- ja ümarpintsel, palett;
- ◆ Voolimine. Savi, plastiliin, voolimissegud, voolimispulk;
- ◆ Trükitehnikad. Lehetrükk, templitrükk jne;
- ◆ Meisterdamine. Paber, kartong, looduslikud ja taaskasutusmaterjalid, käärid, liim.

Olulisemad mõisted: kunst, joon, pind, geomeetriline kujund, värv (guašš, akvarell), põhivärvid (kollane, punane, sinine), II astme värvid (oranž, violetne, roheline), geomeetriline vorm, õonesvorm, muster, ornament, animatsioon, maal, joonistus, skulptuur, foto, illustratsioon, kunstnik.

EELDATAVAD TULEMUSED

5aastane laps:

- ◆ oskab pliiatsi ja pintsliga tõmmata erisuunalisi ja eri jämedusega jooni, katta pinda, luua mustreid;
- ◆ saab aru elementaarsetest geomeetristest kujunditest ja vormidest, oskab neid kombineerida;
- ◆ oskab kujutada inimest, loomi, linde ja loodust omal moel, kujutada tegevusi;
- ◆ tunneb värve, oskab neid nimetada ja segada, edasi anda värviga meeleolu;
- ◆ tunneb voolimise algvõtteid, oskab luua vormi;
- ◆ oskab rebida, lõigata ja kleepida paberit, luua geomeetristest kujunditest mustreid;
- ◆ oskab meisterdada erinevaid objekte, kujundada neid;
- ◆ oskab vaadelda kunstiteost/pilti, oskab sellest rääkida;
- ◆ teab erinevaid töövahendeid ja tehnikaid, oskab neid ohutult kasutada.

6–7aastane laps:

- ◆ oskab joonistada pilti lähtuvalt oma kujutlusvõimest, suudab kujutada vaatluse järgi;
- ◆ oskab kujutada loodus- ja tehiskeskkonda omal moel;
- ◆ oskab segada erinevaid värve, oskab katta pinda;
- ◆ kujutab loodus- ja fantaasiavorme, sealhulgas õonesvormi;
- ◆ saab aru suurest vormist ja detailist, oskab neid omavahel ühendada ja viimistleda vormi;
- ◆ oskab meisterdamisel kasutada ohutult erinevaid materjale;
- ◆ oskab voltida paberit ja pappi;
- ◆ soovib osaleda erinevates kunstitegevustes;
- ◆ oskab vaadelda kunstiteost, sellest rääkida ja avaldada oma arvamust, kasutab kunsti termineid;
- ◆ oskab kasutada ohutult töövahendeid, tunneb erinevaid tehnikaid, oskab hoida korras oma töökohta.

LÕIMINGU VÕIMALUSED

Läbi mängu saab kunsti ja meisterdamist siduda kõikide teiste sisuvaldkondadega. Ainetevaheliste seoste mõistmine arendab lapse kujutlusvõimet, fantaasiat ja mõtlemist.

Kunstiõpetust seob eesti keele ja kodulooga sõnavara, kõne ja mõtlemise areng läbi pildilise jutustuse. Ka kunstiõpetuses on oluline kuulamine, küsimine ja arutlemine oma pere ja kodu, looduse ja aastaegade, riigi ja rahva üle. Raamatutegelaste kujutamine loob arusaama ka rahvakunstist ja erinevatest kultuuridest.

Kunstiõpetust seovad matemaatikaga loendamine ja järjestamine, arv ja mõõt, geomeetrilised kujundid ja vormid. Kunstitegevused toetavad ka võrdlemisoscuse arengut ning oskust määrata asukohta ja aega.

Kunstitegevused eeldavad lapse tasakaalustatud kehalist arengut, mis mõjutavad tema käelist tegevust, eelkõige peenmotoorikat, aga ka silma, aju ja käe koostööd. Laps saab kujutada oma emotsioone kuulatud muusikapala helidest ja rütmidest lähtuvalt. Ta hakkab mõistma seoseid kunsti- ja heliteose kompositsiooni vahel. Sarnaselt tööde ja tehnoloogia õpetusega on kunstis olulised töövõtete harjutamine ja kinnistamine, püsivus ja töö lõpetatus, tehnoloogiliste vahendite tundmine ja kasutamine. Neid kahte valdkonda seob ka ilu mõiste ning oluline on laste tähelepanu arendamine selle märkamiseks.

ÕPPEKESKKONNAD

Kunstiga tegelemise piirid on avardunud, seetõttu võib kunstiga tegelda peale rühmaruumi ka õues, linna- ja looduskeskkonnas, muuseumitunnis, näitusel jne. Meisterdamine eeldab organiseeritumat keskkonda, kus peaksid olema vastavad tingimused, materjalid ja töövahendid.

Õpetaja on füüsilise ja vaimse õppekeskkonna looja, ta peab lähtuma lapse arengust ja tegevuse eesmärgist. Oluline on, et laps saaks kunstiga tegelemisel positiivse emotsiooni ja eduelamuse.

Kunsti- ja meisterdamistööd võivad olla vastavalt eesmärgile kas individuaalsed või rühmatööd. Viimased arendavad lastes koostöö- ja suhtlemisoscusi. Loovtegevusteks ja käelisteks töödeks tuleb anda lastele kvaliteetsed materjalid ja töövahendid. Optimaalne laste arv rühmas võiks olla 13–15. Lapse arengut ja meie-tunnet toetavad regulaarsed kunsti- ja meisterdamistööde väljapanekud, näitused lasteaias.

SELETUSKIRI

Kunsti ja meisterdamisega tegelemine lasteaias on lapse arengu seisukohalt olulise tähtsusega. Esikohale tuleb seada loovuse arendamine, lapse mänguline koostöö kaaslaste ja täiskasvanutega ning isikupärane väljenduslaad.

Lasteiaikunst on lapse arengus kooliks ettevalmistav etapp. Spontaanselt ja lapsepärasest kujutamistest areneb tõepärasem ja teadlikum kujutamistlaad. Laps hakkab aru saama läbi erinevate loovtegevuste kunsti olemusest. Käelise tegevuse kaudu arenevad tunnetuslikud ja loomingulised võimed ning peenmotoorika.

Loovprotsess toimub läbi mängu. Kunsti- ja käelise tegevusega saab laps erinevaid kogemusi ja oscusi, tunneb erinevaid emotsioone ning väljendab ümbritsevat omal moel. Oluline on ergutada lapse uudishimu, kujutus- ja algatusvõimet ning loovust ja katsetamise julgust.

Lasteiaiaõpetaja on eelkõige lapse arengu jälgija, toetaja ja suunaja, tema saab luua positiivse õhkkonna, mis motiveerib last kunstiga tegelema. Kunsti ja meisterdamise tegevustes on väga oluline laste eelhäälestus ja mänguline lähenemine. Lapse arengule aitavad kaasa erinevad meetodid: kunstimängud ja -projektid, rühmatööd, loovülesanded, õppekäigud. Rühmaruumile lisaks võib kunsti teha ka õues, linnaruumis, pargis või metsas.

Käelist tegevust toetab ja arendab erinevate materjalide ja vormide kasutamine. Koos on võimalik ehitada, konstrueerida, makette teha. Lapse eduelamuse saamist toetavad kvaliteetseid töövahendid ja materjalid.

Lastega tuleb rääkida, et kunst on kõikjal. Õpetaja ülesanne on suunata last kunsti ja ilu märkama, nähtust jutustama ning oma arvamust avaldama. Koos õppimine, tegutsemine ja avastamine arendavad kõnet, kuulamis-, suhtlemisoskust ning kunstimõistete (joonistus, maal, skulptuur, illustratsioon, foto, animatsioon) tundmist.

Kunstiteemad ja -tegevused järjestatakse põhimõttel lihtsamalt keerulisemale. Oskuste kujunemine teatud vanuseastmes ei tohi olla reegel, sest iga lapse areng on erinev.

Koolieelsel perioodil omandatud kunsti- ja kultuuriteadmised ning -oskused panevad aluse loovmõtlemisele, annavad julguse ennast isikupäraselt väljendada ja pakuvad selle kaudu tegijale rõõmu ning positiivseid emotsioone. Laps õpib erinevaid tundeid julgelt väljendama, kogeb õnnestumist, muutub iseseisvamaks ja avaldab oma arvamust. Kunstiga tegeldes hakkab laps austama oma kultuuri ja kunstipärandit.

Erinevad loovtegevused arendavad lapse fantaasiat, kompimismeelt, koordinatsiooni ja vormitaju. Ta õpib vaatlema, analüüsima ja uut looma, oskab käsitseda ohutult ja säästlikult erinevaid töövahendeid ja materjale, on keskkonnateadlik.

Lapse kunsti ja loovuse arengut toetavad turvaline keskkond, asjatundlikult järjestatud tegevused, positiivsed suhted ning koostöö lapsevanemate ja tulevase kooliga. Olulised on laste loomingu näitused, ühised õpitoad, vestlused lapsevanematega lapse arengust kunstis. Koostöö tagab usalduse ja edu.

Igasugune kunstitegevus vajab julgustamist ja positiivsust, märksõna võiks olla koosõppimine. Õpetaja märkab vaadeldes ka laste erivajadusi, sh andekat last. Oma tähelepanekutest lähtuvalt rakendab ta sobivaid meetodeid seatud eesmärkide saavutamiseks, kaasab vajaduse korral tugispetsialiste, rakendab loovteraapiat.

Kunstitegevuste ja meisterdamise töökava koostamisel ning rakendamisel peab arvestama kaas-aegsete õppemeetoditega. Vältida tuleks nn šabloonipõhist meetodit, eesmärgiks ei tohi seada viimistletud ning nn ilusat lõpptulemust. Lasteaia õppekava peab jätma õpetajale vabaduse seda loovalt tõlgendada. Kunstist laiemat arusaamist avardavad mitmed võimalused osaleda tunni-välises ja huvitegevuses. Enne kooliminekut on hea, kui laps ja lapsevanemad saavad tutvuda tulevase kooli keskkonna ja nõudmistega.

TÖÖD JA TEHNOLOOGIA

EESMÄRGID

- ◆ Erinevate ametite tundmaõppimine, nimetamine ja kirjeldamine, rollimängus kujutamine.
- ◆ Põhiliste meisterdamise tööriistade ja materjalide tundmine, nende loov, heaperemehelik ning turvaline kasutamine oma tegevustes.
- ◆ Tööga seotud mõistete teadmine, töö tähtsuse mõistmine.
- ◆ Kodutehnika ja digitaal tehnoloogia tundmine, erinevate seadmete otstarbe ning nende eesmärgipärase ja ohutu kasutamise põhimõtete teadmine.

- ◆ Meediavahendite ja nende sisu eesmärgipärane kasutamine nii mängus kui ka õppetegevustes.
- ◆ Interneti ja selle turvalise kasutamise põhimõtete tundmine.
- ◆ Säästliku ja keskkonnahoidliku mõtteviisi olulisuse mõistmine, püüd seda järgida.

PÕHITEEMAD JA MÕISTED

1. KESKKONNAD MEIE ÜMBER

- ◆ Looduskeskkond. Loodusobjektid;
- ◆ Tehiskeskkond. Ehitised, konstruktsioonid lähiümbruses;
- ◆ Kuidas saame oma koju vett ja elektrit;
- ◆ Kuidas saame tuppa sooja.

2. ESEMED JA MATERJALID

- ◆ Looduslikud materjalid;
- ◆ Tehismaterjalid;
- ◆ Materjalide omadused ja kasutusvõimalused;
- ◆ Mänguasjad. Millest need tehtud on. Kuidas neid hoida.

3. TÖÖRIISTAD JA NENDE KASUTAMINE

- ◆ Silma ja käe koostöö;
- ◆ Tööriist kui käepikendus ja abivahend;
- ◆ Sobivate vahendite valimine oma tööks.

4. KÄSITÖÖ JA MEISTERDAMINE

- ◆ Ehitus- ja konstrueerimismängud;
- ◆ Käsitöö kui kunst;
- ◆ Rahvusliku käsitöö, mustrite ja materjalide tutvustamine.

5. TÖÖD JA OSKUSED

- ◆ Elukutsed ja vastutus;
- ◆ Minu töö ja tulemus. Enda loodud eseme (oma raamat, randmepael, kaunistus) kasutamine erinevates tegevustes.

6. TOIDUVALMISTAMINE

- ◆ Lõhnad ja maitsed. Maitseained;
- ◆ Tervislik toitumine;
- ◆ Lihtsad tööd köögis. Tööohutus;
- ◆ Lauakatmine ja koristamine.

7. TEHNIKA JA TEHNOLOOGIA MEIE ELUS

- ◆ Kodutehnika ja selle kasutamine. Turvalisus;
- ◆ Transport. Erinevad transpordivahendid. Liiklusohutus;
- ◆ Robotid kui meie abimehed.

8. MEEDIA JA TEAVE

- ◆ Internet ja internetiturvalisus.
- ◆ Meedia sisuloome komponendid: tekst, heli, staatiline ja liikuv pilt (video ja animatsioon);
- ◆ Televisioon. Meediasisu loomine: uudis, reklaam, plakat;
- ◆ Teeme koos intervjuu, filmi, video, animatsiooni.

9. SÄÄSTLIK ELUVIIS

- ◆ Keskkonnahoid;
- ◆ Taaskasutus;
- ◆ Olen säästlik tarbija.

Olulisemad mõisted: töö, tööriist, elukutsed, materjalid, käsitöö, kodutehnika, tehnoloogia, meedia, internet, keskkond, töö- ja liiklusohutus, säästlik eluviis.

ÕPPEKESKKONNAD

Kavandatud tegevusteks kasutatakse põhiliselt rühmaruumi, ent need võivad toimuda ka õues, jalutuskäikudel või ekskursioonidel. Tööde ja tehnoloogia õpetus lasteaias on seotud lapse mängude ja igapäevatoimingutega; õppekeskkond on lihtne, loomulik ja turvaline ning ei sisalda lapse jaoks tundmatut ja üleliigset. Õppekeskkonna kujundamine ja materjalide valik lähtub seatud eesmärgist ja teemakohastest tegevustest.

Lisaks rühmaruumile, kus on töölaud ja toolid, on vaja erinevaid tööriistu ja -vahendeid (käärid, nuga, naaskel, klammerdaja, joonlaud, liim, lihvimisvahendid jm), ning materjale (paber, kartong, tekstiil, lõng, puidujäätmed, looduslikud materjalid, värvid jne). Oluline on, et lapsed kasutaksid materjali mitmekülgset ning mõistaksid ka selle taaskasutamise võimalusi.

Et lapsed saaksid eakohasel moel tundma õppida meedia sisuloome komponente, on vajalikud ka digitaaltehnilised vahendid, nagu arvuti, tahvelarvuti, televiisor, raadio, diktofon, kõlarid, projektor, robotikavahendid.

LÕIMINGU VÕIMALUSED

Tööde ja tehnoloogia õpetus on lõimitud kõigi teiste teemavaldkondadega. Näiteks emakeeles rikastub tehnika- ja tehnoloogia-alane sõnavara. Erinevatel töö etappidel saab kasutada matemaatika mõisteid, eelkõige mõõtmisel. Ehitusmängude kaudu areneb lapse arusaamine ruumi-, suuruse-, kaalu- ja tugevuse suhetest. Ohutusnõudeid on oluline rõhutada mis tahes mängu ja õppetegevuse juures. Kunsti ja meisterdamisega seovad tööde ja tehnoloogia õpetust mitte vaid materjalid ning töövahendid ning -võtted, aga ka esteetiline vaade esemele, objektile, millega tegeldakse, mida valmistatakse. Mõlemad valdkonnad eeldavad süvenemist, täpsust, motivatsiooni töö lõpetada.

EELDATAVAD TULEMUSED

5aastane laps

- ◆ oskab mänguks või muudeks tegevusteks paigutada ruumis mööblit ja teisi esemeid, valida töövahendeid ning hoida korda;
- ◆ oskab tasakaalukalt ja turvaliselt osaleda mängus ja teistes tegevustes ning viisakalt käituda ühistranspordis;
- ◆ tunneb põhilisi looduslikke materjale, nende omadusi ning kasutusvõimalusi;
- ◆ oskab ehitada oma fantaasiat ja oskusi kasutades erinevaid objekte, kasutab selleks sobivaid detaile ja tööriistu/vahendeid (konstruktooreid);
- ◆ oskab viia alustatud töö üldjuhul lõpule ja korrastada oma töökoha;
- ◆ oskab kasutada tehnilisi mänguasju ja meediavahendeid;
- ◆ mõistab kodutehnika tähendust igapäevaelus;
- ◆ oskab töötada üksi ja koos teistega;
- ◆ märkab ja mõistab vajadust keskkonda hoida.

6–7aastane laps

- ◆ teab erinevaid ameteid ja oskab neid iseloomustada;
- ◆ mõistab töö ja tehnoloogia tähendust igapäevaelus;
- ◆ tunneb põhilisi looduslikke ja tehismaterjale ning tööriistu, nende omadusi ning oskab neid loovalt kasutada;
- ◆ oskab viia alustatud töö lõpule, vajaduse korral tehtut parandada ja täiendada;
- ◆ oskab väärtustada enda ja teiste valmistatud esemeid ja neid kasutada oma või ühistegevustes;

- ◆ oskab loogiliselt täiendada alustatud mustreid ning lisada vajalikke detaile töö lõpetamiseks;
- ◆ oskab kasutada oma tegevustes tehnoloogilisi vahendeid, peab silmas oma ja teiste turvalisust;
- ◆ tunneb eakohaseid probleemilahenduse ja programmeerimise algtõdesid;
- ◆ tunneb eakohaseid turvalise internetikasutuse põhimõtteid;
- ◆ mõistab ja märkab keskkonda mõjutavaid tegevusi ning nende tagajärgi keskkonnale; teab säästva eluviisi tähendust ja oskab ka ise vastavalt toimida;
- ◆ mõistab taaskasutuse tähendust ja oskab taaskasutada erinevaid olmematerjale.

SELETUSKIRI

Tööde ja tehnoloogia aluste tundmaõppimine toetab tulevikus loov- ja reaalinete omandamist põhikoolis. Õpetus on lõimitud kõikide teiste ainevaldkondadega ja toetab üldoskuste kujunemist. Selle valdkonna tegevuste käigus rikastuvad lapse sõnavara ning eneseväljendus- ja vaatlusoskus; kujunevad matemaatika õppimise alusoskused – vaatlemine, võrdlemine, modelleerimine, rühmitamine, järjestamine; arenevad käelised oskused, eelkõige peenmotoorika ja koordinatsioon. On vaja märgata laste erinevat käelist võimekust ning diferentseerida tegevusi vastavalt lapse lähtetasemele. Kaasata tuleb ka erivajadustega lapsi, kelle käelise tegevuse arendamine on eriti oluline.

Eesti rahvakultuuri silmas pidades on oluline rahvuslike käsitööoskuste ja toodete tutvustamine (punutised, puutööd, tikandid, kudumid, tööriistad, tarbevahendid), nende mustrite eripära ja loogika tundmaõppimine ning laste esteetilise maitse arendamine. Oskus ilusat märgata, seda hoida on alus ka soovile ise midagi luua. Laste loodud käsitööesemed ja nende kasutamine igapäevaelus on oluline lapse enesehinnangu ja iseseisvuse kujunemisel.

Õpetaja ülesanne on suunata lapse loomupärane uudishimu tähendusliku sisu poole ning luua tööde ja tehnoloogia õpetuseks mitmekesised õppekeskkonnad. Meedia ja robotikaga seotud temaatika ja tegevused eeldavad varasemast erinevaid vahendeid ja keskkondi, samuti vastava ettevalmistusega õpetajat. Digi- ja meediavahendite kui samuti õppekeskkonna komponentide puhul tuleb silmas pidada meediakasvatuse eesmärgi ning meediakirjaoskuse kujundamist, selle kõrval on neid võimalik kaasata õppekeskkonna vaheldusrikkamaks muutmiseks teistesgi õppe- ja kasvatustegevustesse.

Lastele tuleb luua keskkondi, kus nad saavad ise leida probleemile optimaalseid lahendusi, nt mööbli ja mänguasjade paigutamiseks rühmatoas. Meisterdamisel on vaja rõhutada püsivust ja soovi oma töö lõpetada ning näidata ka selle rakenduslikku väärtust (nt kasutame koos meisterdatud kaunistusi sügispeol). Kindlasti on vaja korraldada laste tööde näitusi, mis pakuvad infot ka lastevanematele.

Oluline õppekeskkond on lasteaias territoorium, kus koguda looduslikke materjale. Soovitav oleks luua vastav aiaosa (õppeaed) maal ja linnas vähemalt loodusnurk, kus võimaluse korral oleks ka mõni elanik. Õppekäigud on väga vajalikud liiklusõpetuse ja turvalisuse tagamiseks.

Eriti vajab tähelepanu laste aktiivsus näiteks vabas mängus ise midagi teha. Laste initsiatiivikust on tarvis igati toetada. Peenmotoorika oskuste harjutamise võimalusi saab luua juurde näiteks mitmesuguste huviringidega (raamatu köitmine, paberi tegemine). Tegevused aitavad lastel sotsialiseeruda, sest enamik neist toimub rühmas ja laste omavahelises koostöös. Toetada saab ja tuleb avatud suhteid laste ja lastevanemate vahel mitmesugusteks ühistegevusteks ja erinevate elukutsete tutvustamiseks.

LAPSE KÕNE ARENG, SELLE ETAPID JA KOOLIVALMIDUSE KUJUNEMINE

Lapse eeldatava koolivalmiduse olulisim tunnus on lapse oskus tegutseda täiskasvanu sõnalise ütluse järgi. See tähendab, et laps suudab kuulata, keskenduda täiskasvanu kõnele, oskab täiskasvanuga ja kaaslastega suhelda, saab aru kõigist sõnadest ja kuuldu mõttest, jätab kuuldu meelde ning tegutseb sellele vastavalt.

Kuidas selleni jõuda? Lapse kõne arengut on vaja toetada ning selleks on tarvis teada, et kõne areng on pikk ja keeruline protsess. Ka täiskasvanuna pole me võrdselt sõnaosavad ega keeleandekad. Lapsel tuleb alustada päris algusest.

Kõne arenguks on olulised neli tingimust:

- ♦ Eakohane vaimne ja füüsiline areng. Laps on terve, hästi arenenud luu- ja lihaskonnaga, ta hakkab õigel ajal (10–18kuuselt) käima, käe mootorika on hästi arenenud, tal pole vaimse arengu puudujäärke;
- ♦ Terved meeleorganid. Kõige tähtsam on normaalne kuulmine, sest laps omandab kõne kuulmise abil, matkides;
- ♦ Terve kõneaparaat. Lapsel pole tsentraalseid (sünnieelsed ja sünniaegsed ajukahjustused, tserebraalparalüüs) ega perifeerseid kahjustusi: huule-suulaelõhed, hambumuse vead, anatoomilised iseärasused (keele, suulae, kurgunibu, keelekida ehituse ja talitluse probleemid);
- ♦ Normaalne kõnekeskkond. Erinevalt kolmest esimesest tingimusest ei ole võimalik kõnekeskkonda kergesti hinnata, sest keskkonna mõju kõne arengule avaldub aeglaselt.

Esimese kahe eluaasta mõju lapse arengule on määrav kogu edaspidiseks eluks. Vähene toit, ebarahuldav hoolitsus, armastuse ja helluse puudus, lapsega vähene rääkimine tekitavad tema ajus tagasipöördumatuid muutusi, mida pole hilisemas eas võimalik kompenseerida. Eriti oluline on, et laps kuuleks ärkveloleku ajal erinevas eas ja erinevast soost inimeste kõnet, mis soodustab kõne intonatsiooni mõistmise arengut.

Kaks- ja mitmekeelsed perekonnad on lapse kõne arengu poolest ülemaailmne probleem. Koorumus ajule on suurem ja sellised lapsed hakkavad hiljem rääkima. Niisugune kõnekeskkond sobib terveile ja tugeva närvisüsteemiga lastele. Kõne areneb suheldes (täiskasvanu ja laps, lapsed omavahel). Arvuti ja nutiseadmetega varakult tegelema hakkavad lapsed suhtlevad vähem. Tekib nägemissüsteemi üle- ja kuulmissüsteemi alakoormus.

Ajupoolkerade ja psüühiliste protsesside areng on poistel ja tüdrukutel erinev. Tüdrukutel kujunevad kiiremini välja vasaku poolkera kõnepiirkonnad, poistel läheb esmane areng parema ajupoolkera (mille struktuur ja funktsioonid on keerulisemad) ehitusele ja toimimisele. Poistel on parem ajupoolkera kuueaastaselt hästi arenenud, tüdrukute parem ajupoolkera jõuab samale tasemele hiljem.

21. sajandi pedagoogilis-psühholoogiliste uuringute tulemustel on jõutud järeldusele, et koolimineku ajaks peab laps valdama emakeelset kõnet, mis on kõige olulisem lugemaõppimise tingimus. Lugemaõppimine on raske ja keeruline vaimne tegevus, mis nõuab kõigi psüühiliste protsesside (tähelepanu, mälu, tajud, mõtlemine) ja kõne eakohast arengut. Mitte tähtede tundmine, vaid kõne areng on kooliküpsuse eeldus.

Iga lapse areng on individuaalne. Esmatähtis on kõne, kuuldu mõistmine.

Tähelepanu on esmane protsess, mille suunamine ja säilitamise areng kulgeb etapiti. Oluline on tähelepanu fikseerimine, püsivus, keskendumine. Eakohane on, kui kolme kuni kolme ja poole aastane laps suudab millegagi hõivatud olles tähele panna teiste juttu. Laps ei suuda selles eas samaaegselt tegelda kuulamise ja vaatamisega.

Nägemistaju, millel on lugemaõppimisel kõige suurem koormus, saab küpseks puberteedia lõpuks. See tähendab, et esemed, objektid, tähed, mida laps vaatab, peavad olema tema nägemissüsteemi arengule sobiva suurusega. Tähed erinevad üksteisest detailide poolest, mille äratundmine ei ole poistele sama kerge kui tüdrukutele.

Kuulmistaju areng lõpeb esimese kooliastme lõpuks. Lugemiseks on kõige tähtsam hääliku ja tähe seos. Kuulmise abil eristab laps kõlalt sarnaseid häälikuid (a-ä, e-õ, e-ä, ü-ö, u-o, l-m, m-n, k-p-t, v-j, l-r). Rütmi- ja kuulmistaju areng on omavahel tihedalt seotud, kuid rütmitaju areng on aeglasem ja keerulisem, jõudes lõpule 12–13 aasta vanuses. Eesti keele seisukohalt on oluline häälikupikkuste tajude ja areng, kõne ja lugemise juures aga eakohane mälu areng.

Kõne arengu etapid

3aastane

Hääldamine: kõnes on olemas enamik häälikuid, ka s, k, l. R võib olla asendatud keeletipuhäälikutega (n, l), õ ja ü võivad puududa või olla asendatud, täis- ja kaashäälikuühend on lihtsustatud.
Sõnavara: kasutab igapäevast sõnavara (üksik- ja üldmõisteid), nimetab asju ja nähtusi õiges tähenduses.

Grammatika: kasutab omadussõnade võrdlusastmeid (suur – suurem) ja määrsõnu (palju, kiiresti), ainsust ja mitmust, kasutab õigesti ainsuse ja mitmuse osastavat käänet (kolm karu, palju autosid). Teab ja kasutab sõnu mina, sina, meie, on olemas olevik ja lihtminevik, ainsuse ja mitmuse 1., 2. ja 3. pööre, kasutab õigesti kindlat ja käskivat kõneviisi (anna – annab).

Siduskõne: lause on mitmesõnaline, väljendab oma soove sõnadega, vastab küsimustele, oskab kirjeldada nähtavat objekti. Kõne on ka võõrale täiskasvanule arusaadav.

5aastane

Hääldamine: kasutab igapäevakõnes õigesti r, s, k, õ-häälikut, asendusi võib esineda harvaesinevates sõnades või häälikuühendites, eesti keele välteid hääldab õigesti, diktsioon on selge.

Sõnavara: igapäevaseid sõnu kasutab õiges tähenduses, ka vastandsõnu (suur – väike, pikk – lühike), tegusõnu on kõnes eneseväljenduseks piisavalt.

Grammatika: hakkab kasutama õigesti laadivahelduslikke sõnu (siga – sead, padi – padjad), igapäevaste sõnade umbisikuline tegumood on õige, kasutab kõiki omadussõnade võrdlusastmeid (palju – rohkem – kõige rohkem).

Siduskõne: kasutab liitlauseid, väljendab oma mõtteid selgelt ja arusaadavalt, väit-, küsi- ja soovlause intonatsioon on õige. Erilist tähelepanu vajab omadus- ja tegusõnade mõistmine, olemasolu ja kasutamine.

7aastane

Hääldamine: hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid, sõnad ja laused on selged ja arusaadavad, oskab teha häälikanalüüsi (häälikute olemasolu, arv, järjekord ja asukoht sõnas) ja foneemana-

lүүси (eristab sõnas teistest pikemat häälikut). Oskab hääldada igapäevaseid raskemaid sõnu (triikraud, krokodill, rabarber).

Sõnavara: teab ja kasutab emakeele igapäevast põhisõnavara õiges tähenduses.

Grammatika: kasutab õigesti laadivahelduslikke sõnu, umbisikulist tegumoodi ja käändsõnade vorme.

Siduskõne: valdab nii dialoogi kui monoloogi, oskab rääkida läbielatud sündmustest, nähtud filmist sündmuste õiges järjekorras, jutustab teema ja pildi järgi, teab peast lühikesi luuletusi, mõtleb ise välja jutte.

MÄNG

Lasteaialapse põhitegevus on mäng ja mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatus-tegevuse eri valdkondade oskuste ning teadmiste alus.

Õppemäng sisaldab endas palju mängulisuse elemente ning nõuab lapselt intellektuaalset pingutust, vaimset tööd. Õppemäng võimaldab kasutada kõnet, laiendab silmaringi, õpetab suhtlema ja ennast väljendama, arvestama kaaslastega, soodustab emotsioonide arengut, kujundab enesekontrollioskusi ning tahet (reeglitest kinnipidamine), arendab tähelepanu, mälu ja analüüsivõimet. Õppemängu saab kasutada nii uue teema õppimiseks, õpitu kinnistamiseks, teema lõpetamiseks kui ka iseseisva mänguna puhkehetkeks.

Last köidab õppemängus mänguline tegevus. Võistlusmoment ei ole õppemängus peamine, lapse jaoks jääb oluliseks tegutsemisest saadav rahulolu, oma võimete tunnetamine ja rõõm kaaslastega suhtlemisest. Õpetaja on mängus lastele võrdväärne partner (mida noorem laps, seda rohkem), vastavalt vajadusele ka abistaja ning toetaja. Uue õppemängu õppimisel on õpetaja roll suurem: ta selgitab mängijatele mängureegleid, annab oma kõnega eeskju (sõnavara ja grammatika), suunab lapsi tegutsema. Iga mängu juures teadvustab õpetaja **enda jaoks** täpselt tegevuse eesmärgid: missuguste psüühiliste protsesside kujunemisele ja kõne arendamisele mäng on suunatud.

Mängude metoodika

Mängus kehtivad kindlad üldpõhimõtted.

- ♦ Mängu motiiv pole konkreetse lõpptulemuse saavutamine, vaid mäng ise on tegutsemise motiiv. Tähtis pole tulemus, võit, vaid mäng. Mängus tekib lapsel enesega rahulolu (“Ma oskan.”, “Ma saan hakkama nagu teisedki.”, “Järgmine kord saan veel paremini hakkama ja olen parem sellest, kes täna minust parem oli.”) Eriti oluline roll on mängul lapse mõtlemise arendajana: arenevad analüüsi-, võrdlemis- ja üldistamisoskus.
- ♦ Õpetaja peab enne mängima asumist täpselt teadma mängu eesmärki, käiku ja oma osa selles. Mäng valitakse vastavalt rühma vajadustele, õpitavale temale ja õppekava nõudmistele. Oluline on, et mäng ei ole lastele liiga kerge ega liiga raske (reeglite, kõne kasutamise, teadmiste poolest). Laps tunneb mängust rõõmu siis, kui see on talle jõukohane. Mängu eesmärk teatatakse lastele täpselt, lühidalt ja konkreetset, mitte ei piirduta teatega: “Hakkame mängima!”
- ♦ Mängu algul kujundatakse mänguks vajalik meeleolu, mis on oluline eeskätt õpetajale endale. Kui mängitakse võistlusmänge, valitakse rühmade juhid. Seda saab teha mitmel

moel: lapsed nimetavad juhid, aga neid saab valida ka liisusalme lugedes. Rollide vahetamise saavad lapsed ise hakkama. Juhtmängijaks peaksid saama olla kõik osalejad.

- ◆ Olenevalt mängu iseloomust ja eesmärgist mängitakse kas tegevuse alguses, keskel või lõpus. Alati peab jääma aega mängust kokkuvõtte tegemiseks: kuidas mäng õnnestus, kiidetakse ja tunnustatakse kõiki. Igale lapsele peab jääma mängust positiivne emotsioon õpetaja sõnalise kinnituse abil.
- ◆ Mäng olgu lastele huvitav ja erinegu tingimata tavalisest tegevusest. Reeglid peaksid last kaitma, panema teda mõtlema oma osatäitmise, tegevuste-ülesannete järjekorra ja nende täitmise täpsuse üle.
- ◆ Mängus peab jätkuma tegevust kõigile lastele, nii et enamik ei pea ootama oma järjekorda. Vastamiseks (ülesande täitmiseks) peavad valmis olema kõik, aga mängujuht valib ühe, kes püüab palli, ütleb kokkulepitud sõna jne.
- ◆ Igas mängus saab laste arengutasemest ja mängu uudsusest olenevalt raskusastet varieerida. Olles omandanud ühe või teise oskuse, saab seda kasutada mõne teise mängu või muudetud tingimuste juures. Ka õpetaja ise saab mänguvariante juurde mõelda.
- ◆ Mängus osalevate laste mänguoskused ei tohiks palju erineda. Vajaduse korral mängitakse väiksemate rühmadega sama mängu eraldi.
- ◆ Õpetaja suunav roll sõltub laste intellektuaalse ja kõne arengu tasemest. Õpetaja on kas juht, initsiaator või nõuandja, abistaja või õiglane kohtunik.
- ◆ Sõnamängudes tuleb erilist tähelepanu pöörata reeglitele, mis peavad olema kõigile arusaadavad, sest see kindlustab mängu õnnestumise. Mida rangemad on mängu reeglid, seda põnevam ja huvitavam on mäng.
- ◆ Õpetaja teeb kokkuvõtte mängust ka endale: kas aega oli piisavalt, kas kõik lapsed said osaleda ja kiita, mida on edaspidi vaja muuta (sõnalise materjali raskust, mängueelset juhendamist, vahendite valikut).

ÜHISTE ALUSVÄÄRTUSTE LOOMINE JA KÕLBELINE KASVATUS

Esmase arusaama väärtustest omandab laps kodus vanemate eeskuju jälgides ja järgides. Igas kodus on omad käitumisnormid, kombes ja tavad. Senine kasvatuskogemuse põhjal peaks laps 3aastasena mõistma käsku ja keeldu ning aru saama, mis on hea ja mis halb ning kuidas olla sõbralik kaaslaste vastu. Kõlbeliseks inimeseks saamise eeldused luuakse kodus.

Kõlblus tähendab inimlikkust ja headust. See väljendub erinevates üldinimlikes väärtustes, nagu ausus, sõnapidamine, õiglus, heatahtlikkus, abivalmidus, eneseväärikus. Sisemisteks väärtusteks ja iseloomujoonteks saavad need vaid kasvatus ja õpetuse kaudu täiskasvanu juhendamisel. Kõlblust ei saa moraalilugemisega õpetada. Lähtuda tuleb lapsest ja tema ümbrusest. Kuidas lapsed peavad käituma, seda tuleb neile kinnitada sagedase harjutamise kaudu. Mis kord juurdunud, mõjub loomulikult ja ilma meeldetuletuseta. Lapse puhul on emotsionaalne mälu intellektuaalsest määravam: ta mäletab rohkem seda, mida ta mingis olukorras tundis.

Kõige rohkem vajab laps turvalisust ja armastust. Usaldus vanemate ja õpetajate vastu tekib eeskujust ja isiklikest kogemustest. Nii omandatakse üldtunnustatud käitumisreeglid tervitamisel, tänamisel, andeksandmisel ja andekspalumisel, abi andmisel ja abi palumisel, tähelepanemisel

ja sõnakuulmisel, asjade jagamisel ja endale hoidmisel, tüli tekkimisel ja tüli lahendamisel, sõna pidamisel ja sõna murdmisel.

Eeskujuta ei ole kasvatust. Kõige tõhusamad eeskujud on inimesed, keda laps austab ja kelle moodi ta soovib olla. Täiskasvanu autoriteet tugineb armastusel ja usaldusel, mitte võimul. Lapsevanem ja õpetaja ei tohi jääda passiivseks kõrvalseisjaks mänguasjade lõhkumise ja loopimise, sõnalise ja füüsilise ähvardamise, rüülemise ja löömise, tõuklemise ja ebaviisakate sõnade kasutamise puhul, samuti kadedust ja ebaõiglust märgates. Täiskasvanu sekkumine ja nõuanded aitavad lapsel aru saada heast ja halvast käitumisest.

Lapse mäng ei ole lihtsalt lõbustusvahend, vaid tähtis kõlbelisi arusaamu mõjutav tegevus. See on täiskasvanute maailma matkimine. Uuringud näitavad aga, et meie lapsed naudivad rollimängudes üha rohkem vägivalda, kurjust, võimu ja viha. Kurjal ei tohi lubada muutuda jõuliseks, lapsi mõjutavaks. Nii vanematel kui õpetajal tuleb last headuse poole juhtida ja näidata, kui oluline on kedagi aidata või tunnustada.

Lapsi tuleb suunata rahva pärimuste juurde. Isa maa (isamaa) ja ema keel (emakeel) pole ammuste aegade tühjad sõnakõlksud, vaid hindamatud väärtused. Karl Ristikivi arvates eksib see, kes usub, et lapse hinges on igatsus iga päev läbi elada midagi uut, üha imelisemat, veidramat, ebausutavamamat. Rikkumata lapses elab tegelikult vastupidine soov: ta armastab ühesugust, tuntut, püsivat, ja seda igal elualal: kommetes, söögis, joogis, raamatute ja laulude juures, kodu ja sõprade puhul. Peeter Põllu õpetuse järgi tuleb kalliks pidada oma emakeelt, õpetada lastele rahvakombeid, tähistada rahvuslikke tähtpäevi ja mälestada rahvuslikke kangelasi (suurmehi ja -naisi) pidustustega, eraldades niimoodi pidupäevad argipäevadest.

Lapse kõlbelise arengu ja koolivalmiduse üle saab otsustada selle järgi, kas ta on omandanud head kombed, kas ta on heatahtlik, abivalmis, koostööaldis ja seltsiv ning kas ta järgib kokkulepituid mänguregleid.

LÕPETUSEKS

Uus õppekava saab parem, kui avaldate selle kohta oma arvamuse.

Palume saata oma ettepanekud, parandused ja täiendused 2019. aasta oktoobrikuu jooksul kas aadressil

Tõnismägi 5a
Tallinn 10119
Haridus- ja teadusministeerium
Märksõna „Lasteaia õppekava”

või meiliaadressil karoli.kardi@hm.ee
Kirja nimi „Lasteaia õppekava”